Palestyna i Bliski Wschód

czasopismo poświęcone sprawom gospodarczym Palestyny i Bliskiego Wschodu

Komitet Redakcyjny:

Leon Lewite Józef Thon

Rok VIII Warszawa, Maj-Czerwiec 1939 Nr 5-6

TREŚĆ NUMERU:

DZIAŁALNOŚĆ IZBY HANDLOWEJ POLSKO-PALESTYŃSKIEJ

w r. 1938 na tle ogólnej sytuacji w Palestynie

Przemówienie Prezesa Izby Leona Lewitego na Walnym Zgromadzeniu Izby.

Imieniem Rady i Zarządu Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej w Polsce mam zaszczyt przedłożyć Walnemu Zgromadzeniu członków Izby sprawozdanie za rok 1938, który zakończył trzynastolecie naszej działalności.

Władze Izby spoglądają na rok poważnej, wielostronnej i owocnej pracy. I ten rok sprawozdawczy, podobnie, jak poprzednie, potwierdził, jak poważną rolę odgrywa nasza instytucja w rozwoju całokształtu stosunków między Polską a Palestyną, pełniąc swe funkcje w służbie najszerzej pojętego interesu społecznego dla dobra obu krajów. Rok sprawozdawczy przyniósł dalsze rozszerzenie zasięgu kompetencyj, uprawnień i prac tej instytucji, bez której trudno dziś sobie wyobrazić normalne funkcjonowanie wymiany gospodarczej między Polską a Palestyną

Rok 1938 przyniósł dla Rzeczypospolitej Polskiej spełnienie dążeń Państwa od pierwszej chwili odzyskania niepodległości, a to ponowną inkorporację Śląska Zaolziańskiego, oznaczającego nie tylko naprawienie dziejowej krzywdy, ale i potężne wzmożenie potencjału gospodarczego naszego Państwa.

Rok ubiegły stanowi, o ile chodzi o ogólną sytuację gospodarczą w Polsce, dalszy krok w kierunku jej poprawy. Sytuacja gospodarcza Państwa Polskiego stała pod znakiem wzmożonych wysiłków w kierunku zwiększenia intensyfikacji i racjonalizacji produkcji oraz zwiększenia handlu zagranicznego zarówno jeśli chodzi o przywóz jak i wywóz. I w tym roku ujemny bilans handlowy był wynikiem przede wszystkim wzmożonych inwestycyj, których widomym objawem była dalsza rozbudowa potężnego dzieła, zapoczątkowanego w r. 1937, tj. Centralnego Okręgu Przemysłowego. Na czoło wszystkich zagadnień wysunął się szczególnie w związku z głębokimi przeobrażeniami międzynarodowymi problem maksymalnego zwiększenia obronności kraju, stanowiący naczelne zadanie i obowiązek wszystkich bez wyjątku obywateli Państwa.

Jeśli chodzi o stosunki polsko-palestyńskie ,to mamy do zanotowania dalsze rozszerzenia wzajemnej wymiany towarów. Zanim zanalizuję dokładniej zjawiska, związane ze stosunkami handlowymi, których rozbudowa stanowi główną gałąź działalności naszej Izby, pragnąłbym w zwięz-

łym szkicu skreślić obraz zasadniczych momentów charakteryzujących ogólną sytuację Palestyny.

Od kwietnia 1936 r. toczy Palestyna heroiczną walkę o swój byt narodowy. Oprócz ofiar w ludziach były znaczne straty w majątkach: podpalanie domów i sklepów żydowskich w dzielnicach arabskich i mieszanych, niszczenie pomp wodnych w odległych pardesach, wyrywanie drzew w pardesach i lasach, zasadzonych z takim trudem i mozołem, podpalanie zbóż na polach. W samym roku 1938 szkody te przekraczają sumę ćwierć miliona funtów palestyńskich.

Przyglądając się wynikom gospodarczym r. 1938, widzimy, że Palestyna, mimo trwającego stanu ciągłego napięcia, spowodowanego aktami terroru arabskiego, kroczyła stale naprzód, utrwalając zdobyte placówki gospodarcze i tworząc nowe przedsiębiorstwa i warsztaty pracy.

Ludność żydowska Palestyny, którą w dalszym ciągu sprawozdania określać będziemy słowem Jiszuw palestyński, zwiększyła się w 1938 r., stanowiąc 30% ogólnej ludności Palestyny, i skoncentrowała w swoich rękach obszar 150 tysięcy hektarów ziemi. Jest to co prawda mały jeszcze obszar, ale umożliwił on odparowanie prób wygłodzenia ludności żydowskiej przez Arabów. Większość obszarów nadmorskich od Tel-Awiwu aż do Akko znajduje się w rękach żydowskich. Wiele poczynione zostało na polu obrony życia i mienia żydowskiego. Liczba Żydów w policji podwoiła się i potroiła, spełniają oni przy tym najodpowiedzialniejsze funkcje, poza tym została stworzona specjalna policja pomocnicza, legalna samoobrona — tzw. „gafirzy".

Jiszuw starał się w pierwszym rzędzie przeciwstawić się próbom zahamowania i uniemożliwienia eksportu i importu. Poza nowoczesnym portem hajfskim, powstał w Tel-Awiwie port żydowski, który przewyższa już port jaffski pod względem tonażu i pracy. Ilość robotników portowych w Tel-Awiwie i Hajfie wzrosła z 400 w r. 1935 do około 3.000 w 1938 r. Nabyto szereg łodzi, podjęto budowę warsztatów okrętowych.

Mimo ciągłych poważnych trudności politycznych, mamy do zanotowania dalsze poważne postępy w rozwoju gospodarczym Palestyny. Najlepszym wskaźnikiem tego rozwoju jest handel zagraniczny Palestyny. Podczas gdy w r. 1936 import Palestyny wyniósł 14 milionów funtów pal., w r. 1936 wzrósł do blisko 16 milionów funtów, a w r. 1938 wynosi 14,2 milionów. Eksport Palestyny, który w r. 1936 wyniósł przeszło 3,5 miliona funtów, w r. 1937 wzrósł do 5,8 milionów funtów, spadł w r. 1938 do 5 milionów funtów pal. Zarówno spadek importu o 1,8 miliona funtów, jak i spadek eksportu o 0,8 miliona funtów wskazują na wzrost produkcji krajowej, jak i wzrost konsumcji Jiszuwu. Dzięki tym wysiłkom udało się uchronić Jiszuw przed poważnymi niebezpieczeństwami. Nie można

było zlikwidować kryzysu gospodarczego, z powodu ograniczonej imigracji. Z 65.000 osób w r. 1935, imigracja skurczyła się w r. 1936 do 30.000 osób, w r. 1937 do 10 tysięcy, a w r. 1938 — do 11,4 tysięcy osób.

Rozruchy, ograniczona imigracja, niewyjaśniona sytuacja polityczna wpłynęły hamująco na ruch inwestycyjny, na sytuację na rynku pieniężnym, kredyt itp. Najbardziej ucierpiało budownictwo. Wszystkie wyżej wymienione przyczyny wpłynęły przede wszystkim na ograniczenie ruchu budowlanego. O ile w 1935 r. budowano przeciętnie gmachy na powierzchni 101 tysięcy metrów kwadratowych miesięcznie, to w r. 1937 obszar pod budowę gmachów zmniejszył się do 48 tys. m^2 miesięcznie, a w r. 1938 — do 34,5 tys. m^2 miesięcznie. Spadek budownictwa zaznaczył się co prawda głównie w arabskiej Jaffie, ale i w Tel-Awiwie, Hajfie i Jerozolimie był on znaczny. Liczba robotników budowlanych też odpowiednio spadła.

Poza tym wskutek kryzysu ucierpiał handel — głównie detaliczny, ponieważ nie był oparty na trwałych podstawach i ponieważ robotnicy budowlani, którzy w r. 1933—34 najwięcej zarabiali, stali się robotnikami rolnymi lub bezrobotnymi, co spowodowało zmniejszenie się ich siły nabywczej i pogorszenie sytuacji drobnych kupców.

Obieg pieniędzy, który jesienią 1935 r. osiągnął 5,8 miliona funtów pal., spadł w grudniu 1936 r. do 5,7 miliona funtów, a w grudniu 1937 r. do 4,8 miliona, osiągając z końcem 1938 r. — 5,5 miliona funtów pal.

Mimo wszystkie wyżej wyłuszczone przeszkody, gospodarka palestyńska pozostała niemal zupełnie niezachwiana. Banki wywiązywały się należycie wobec swoich klientów nawet w najcięższych okresach. Duże banki, jak Anglo Palestine Bank i Barclays Bank przychodziły z pomocą mniejszym bankom, dla umożliwienia im wywiązywania się z ich zobowiązań. Wprawdzie od końca 1937 r. do połowy 1938 r. zmniejszyła się znacznie liczba banków, ale jest to wynikiem nowej ustawy bankowej z października 1937 r., ogłoszonej dla zapobieżenia powstaniu nadmiernej ilości małych banków. Według nowej ustawy kapitał zakładowy banku winien wynosić co najmniej 50.000 funtów pal., z czego kapitał gotówkowy (wpłacony) — 25.000 funtów pal. Bankom, utworzonym przed wydaniem nowej ustawy, dano możność przystosowania się do nowej ustawy w ciągu kilku miesięcy. Wynikiem tego były fuzje szeregu małych banków w większe, likwidacja niektórych banków, lub zamiana małych banków w zwykłe przedsiębiorstwa. Liczba banków spadła przeto z 76 w r. 1937 do około 40 w r. 1938. Lecz spadek ten umocnił jedynie i uzdrowił sieć bankową.

Banki starały się nie ograniczać bez specjalnych potrzeb swoich kredytów. Polityka ta doprowadziła do stabilizacji sytuacji i w r. 1938 wpłaty do banków zaczęły przewyższać kwoty pożyczek, a sumy dyskonta i awansów zaczęły spadać.

W r. 1935, czyli w okresie największego nasilenia gospodarczego, ilość weksli protestowanych wynosiła przeciętnie 605 miesięcznie. W r. 1936 ilość ta wzrosła do 843 miesięcznie (wzrost o 40% w stosunku do r. 1935), w r. 1937 daje się jednak zanotować spadek do 666 weksli protestowanych miesięcznie, a w r. 1938 ilość weksli protestowanych wynosiła przeciętnie 695 miesięcznie. Udało się więc w ciągu całego okresu kryzysowego (z wyjątkiem roku 1936) utrzymać na tym samym poziomie rynek kredytowy.

Do roku 1936 nie prowadzono w Palestynie statystyki bankructw. W roku 1936 przypada przeciętnie 1 bankructwo miesięcznie na ogólną sumę 9 tys. funtów, w r. 1937 — 5,5 bankructw miesięcznie na sumę 12,5 tys. funtów, w r. 1938 — 8 bankructw miesięcznie na ogólną sumę 6 tys. funtów. Ilość bankructw wzrosła więc w r. 1937 i 1938, jeżeli się jednak weźmie pod uwagę nie ilość bankructw, lecz sumę, okaże się, że r. 1938 przyniósł poważny spadek bankructw.

W przeciwieństwie do handlu, przemysł palestyński, jak to wykazały obliczenia, dokonane w końcu 1938 r., pozostaje na tymże poziomie, jaki zaznaczył się w latach poprzednich. Oznaką pomyślnego stanu przemysłu jest import maszyn przemysłowych i zużycie prądu dla celów przemysłowych. Import maszyn przemysłowych wykazuje pewne zmiany. I tak w r. 1935 wyniósł on blisko milion funtów, w r. 1936 import ten spadł do 550 tys. funtów, zaś w r. 1937 wzrósł do przeszło 700 tys. funtów, a w r. 1938 spadł do blisko 600 tys. funtów. Aczkolwiek w r. 1938 zaznaczył się spadek importu maszyn w stosunku do r. 1937 o 14%, to jednak jest on wyższy od importu z r. 1936 o około 9%. Podkreślić jednak należy, że import maszyn nie odtwarza właściwie całkowicie stanu przemysłu, wskazuje jedynie na rozszerzenie już istniejących przedsiębiorstw lub powstanie nowych. Natomiast wzrosło zużycie prądu elektrycznego dla celów przemysłowych. W r. 1936 zaznaczył się wzrost 17% w stosunku do 1935 r., w 1937 — wzrost 12%, w r. 1938 — wzrost 12% w stosunku do r. 1937.

W r. 1937 przeprowadzono statystykę przemysłu żydowskiego. W roku największej prosperity — w 1935 — przemysł i rzemiosło żydowskie — według obliczeń Agencji Żydowskiej dla Palestyny, — obejmowały 5.000 przedsiębiorstw, zatrudniających 32.830 robotników, z produkcją roczną około 8,6 milionów funtów. W r. 1937 ilość przedsiębiorstw przemysłowych wynosiła 5.606, zatrudniających 30.040 pracowników z produkcją roczną ponad 9 milionów funtów pal. Po raz pierwszy w r. 1937 po szeregu lat nieustannego rozwoju, spadła ilość zatrudnionych, aczkolwiek tylko o 8,6% i to przeważnie w produkcji materiałów budowlanych. Statystyka ta potwierdziła jednak, że mimo trudności politycznych, wstrząsów gospodarczych, spadku w budownictwie — przemysł utrzymał się na po-

ziomie i produkcja nie spadła. Spadkowi ilości robotników przeciwstawia się zwiększenie zużycia prądu i produktywizacji pracy.

W r. 1938 rząd palestyński przystąpił do sporządzenia „indeksu zatrudnień“ na zasadzie cyfr, otrzymanych od około 300 fabryk, zatrudniających 12.000 robotników. Według tych cyfr, również i w r. 1938 notujemy nieznaczny spadek liczby zatrudnionych. Lecz zarówno dzięki zwiększeniu zużycia produkcji palestyńskiej przez sam Jiszuw i dzięki rozwojowi eksportu udało się utrzymać przemysł na poziomie, a nawet rozbudować jego produkcję w całym szeregu działów.

Jeżeli chodzi o przemysł cytrusowy — który jest jedną z najpoważniejszych gałęzi przemysłu palestyńskiego, nie jest on bezpośrednio tak bardzo zależny od sytuacji w kraju, gdyż 80—90% całej produkcji eksportuje się zagranicę. Arabowie starali się sparaliżować tę gałęź produkcji przez zmuszenie robotników arabskich do zaprzestania pracy w pardesach żydowskich. Ułatwiło to tylko urzeczywistnienie postulatu pracy żydowskiej. Poza tym starali się Arabowie sparaliżować eksport cytrusów przez zamknięcie portu jafskiego, ale zakończenie budowy szosy z Tel-Awiwu do Hajfy i budowa portu w Tel-Awiwie unicestwiły te zamiary. I tak w sezonie 1937/38 pomimo dużej ilości owoców — 11,5 miliona skrzyń — owoce zostały sprzedane po niezłych cenach. Sezon 1938/39 miał również dobry przebieg. Plon wzrósł do 14 milionów skrzyń, w tym ponad 8 milionów z pardesów żydowskich. Eksport zaś w r. 1938 wyniósł 11,5 miliona skrzyń — stan owoców jest dobry, warunki na rynkach zagranicznych odpowiednie. Dobry sezon cytrusowy daje nie tylko lepszy dochód plantatorom, lecz powoduje również przypływ pieniędzy z zagranicy dla gospodarki palestyńskiej i zwiększenie zapotrzebowania na towary, związane z plantacjami.

Biorąc pod uwagę nieustanny terror należy podkreślić, że mimo ciężkiej sytuacji i ciągłych ataków ze strony arabskich szowinistów, popieranych przez burzycieli pokoju światowego, mimo napadów na szosach, aktów terroru, podpaleń, usiłowań paraliżowania normalnego życia gospodarczego, potrzeby dbania w pierwszym rzędzie o ochronę i obronę kraju, ograniczenia aliji — Jiszuw palestyński kroczył i kroczy wciąż naprzód.

Przede wszystkim widzimy to we wzroście Jiszuwu żydowskiego. W końcu 1935 r. stanowili Żydzi 375.000 osób w kraju (28,2%), w końcu 1936 r. — 404.000 osób (29,%), w końcu 1937 — 416.000 osób (29,3%) (zaliczając również do ogólnej liczby ludności Beduinów), w końcu 1938 r. — 450.000 osób (czyli 30% ogólnej ludności Palestyny). Wzrósł również znacznie obszar gruntów, znajdujących się w posiadaniu żydowskim.

Na ogół żydowski stan posiadania (gruntów) wzbogacił się w latach 1936—1938 o przeszło 80.000 dunamów.

Poza tym Jiszuw poczynił wszelkie starania dla odpowiedniejszego zużytkowania ziemi, będącej w jego posiadaniu. Cały szereg towarzystw pracuje na polu sztucznego nawadniania gruntów palestyńskich, albowiem w warunkach palestyńskich jeden dunam ziemi, posiadającej wodę, ma tę samą wartość, co 4—5 dunamów ziemi, nie posiadającej wody.

I w r. 1938 najważniejszymi ze zdobyczy gospodarczych są założone nowe osiedla. Szczególnie zasługują na podkreślenie kolonie, które założone zostały na zupełnie nowych dla Jiszuwu obszarach. Cały szereg nowych kolonij powstał w górach i dolinach, na północy i na południu. Ogólna ilość osiedli żydowskich (poza miastami) wynosiła z końcem r. 1935 198, w końcu 1936 — 205, w końcu 1938 r. — 235. Równolegle ze wzrostem ilości osiedli, mamy do zanotowania poważne sukcesy w kierunku intensyfikacji wydajności pracy rolniczej.

Rozwój osadnictwa nowego z jednej strony i wzrost ilości robotników w rolnictwie prywatnym doprowadziły do tego, że po okresie spadku odsetka mieszkańców osiedli wiejskich w stosunku do ogólnej ilości mieszkańców Jiszuwu w okresie od 1933 do 1935 r. od r. 1936 nastąpił wzrost ilości mieszkańców osiedli wiejskich. W 1931 r. rolnicy stanowili 15% ilości mieszkańców Jiszuwu, w końcu 1935 r. procent ten spadł do 16%. Obecnie ludność wiejska stanowi 20—21% całego Jiszuwu.

Rozwój rolnictwa żydowskiego wykazuje również wzrost pokrycia ogólnego zapotrzebowania na artykuły wiejskie. Tak np. pokrycie zapotrzebowania Jiszuwu na jaja przez osiedla żydowskie wzrosło z 20% w r. 1934 do przeszło 40%, na jarzyny — z 25% w 1935 r. na 50%, podobny postęp daje się zauważyć w wytwórczości mleka.

W ogóle w całej produkcji rolnej daje się zaobserwować bardzo pozytywny objaw zastępowania produkcji arabskiej produkcją własną, co oznacza usamodzielnienie gospodarki narodowej Żydów.

Jak z powyższego obrazu wynika, gospodarka ta wychodzi z trzyletnich zmagań w niejednym kierunku osłabiona, niemniej jednak w sumie daje obraz postępu i rozwoju, który napawa serca otuchą.

SPRAWY CLEARINGOWE.

Podobnie, jak w dwu latach ubiegłych, stał w roku sprawozdawczym całokształt polsko-palestyńskich stosunków gospodarczych pod znakiem umów względnie zarządzeń, wynikłych z wprowadzenia w kwietniu r. 1936 ograniczeń dewizowych w Polsce. W rok 1938 wkroczyliśmy po wielomiesięcznym doświadczeniu w wykonywaniu podpisanego w dniu 4 marca 1937 r. protokołu rozrachunkowego między Polskim Instytutem Rozrachunkowym a Agencją Żydowską dla Palestyny, jako przedstawicielką ludności żydowskiej w Palestynie. Umowa ta została w pierwszych dniach

maja wypowiedziana przez rząd polski na trzy miesiące z góry, tak, że od dnia 9 sierpnia 1938 zaistniał stan bezumowny, który z kolei ustąpił miejsca zarządzeniom, wydanym przez Komisję Dewizową w formie znowelizowanego okólnika w sprawie obrotu płatniczego z Palestyną z dn. 14 września 1938. Okólnik ten obowiązuje po dzień dzisiejszy.

Tyle w zwięzłym skrócie o stanie formalno-prawnym zarządzeń, regulujących obroty płatnicze z Palestyną. Niech mi wolno będzie poświęcić nieco więcej uwagi przyczynom, które złożyły się na wyżej naszkicowane zmiany formalno-prawne i zanalizować istotne podłoże obecnej sytuacji.

Jakie były zasadnicze postanowienia protokołu rozrachunkowego — który poniżej będziemy nazywać umową clearingową — obowiązującego w ciągu przeszło 15 miesięcy? Oto wedle postanowień umowy, równowartość w złotych należności ludności żydowskiej, zamieszkałej w Palestynie, przypadających jej z tytułu dokonanego do Polski eksportu towarów palestyńskich od importerów polskich, sum przeznaczonych na przekazanie do Palestyny na cele imigracyjne ludności żydowskiej i na cele inwestycyjne osób, zamierzających przenieść się po pewnym czasie do Palestyny, oraz sum, deponowanych przez turystów-Żydów, udających się do Palestyny i powracających do Polski, nie była transferowana, lecz wpłacana do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie na specjalne konto „Palestyna“, które było prowadzone w złotych polskich.

Równocześnie zaś równowartość w funtach palestyńskich należności polskich eksporterów, przypadających im z tytułu dokonanego do Palestyny dla żydowskich odbiorców eksportu towarów z polskiego obszaru celnego, sum przeznaczonych na przekazanie do Polski, oraz sum, deponowanych przez turystów-Żydów, udających się do Polski i powracających do Palestyny, — nie była transferowana, lecz miała być wpłacana do Oddziału Banku P. K. O. w Tel-Awiwie na specjalne konto Polskiego Instytutu Rozrachunkowego „Polska“, które było prowadzone w funtach palestyńskich.

Jak z powyższego wynika, celem podpisania umowy clearingowej było przede wszystkim umożliwienie emigracji tzw. kapitalistów. Temu celowi służyć miała konstrukcja umowy, z której wynikało, że nadwyżka obrotów płatniczych, pochodząca głównie z dodatniego salda handlowego, miała być obrócona na cele i potrzeby emigracji kapitalistycznej i przygotowania do niej (inwestycje, fundusze charytatywne itd.).

Władze Izby nie taiły już od pierwszej chwili, że umowa posiada w swej konstrukcji zasadnicze mankamenty, które spowodować muszą jej chromanie i niepowodzenie na dalszą metę. W tej mierze nie mi wolno będzie powołać się na oświadczenie, złożone w mym przemówieniu na ostatnim Walnym Zgromadzeniu członków Izby, w którym poddaliśmy krytyce ujemne strony umowy, a przede wszystkim fakt wyposażenia pew-

nej instytucji, noszącej charakter spółki z o. o. w monopolistyczne uprawnienia, nie wynikające zresztą żadną miarą ani z ducha, ani z litery umowy clearingowej. Nie ulega wątpliwości, że już sama umowa posiadała istotne zasadnicze braki, że tylko wskażę na ciasne ujęcie obrotów płatniczych i ograniczenie ich li tylko do obrotów odbywających się po przez kanały clearingowe, co spowodowało w konsekwencji bardzo poważne, nawet po dzień dzisiejszy częściowo trwające zamrożenia. Ale bez porównania gorsze skutki pociągnęło za sobą stworzenie wspomnianej monopolistycznej, zupełnie zbędnej organizacji, która obłożyła transfer z różnych tytułów całą skalą opłat. Gdyby istniała możność wyboru organizacji transferowej przez emigranta, wówczas wprowadzenie takich opłat byłoby się odbiło tylko na powodzeniu takiej zbędnej instytucji monopolistycznej. Ale wyposażenie jej w charakter wyłączności i wprowadzenie przymusu korzystania z tej drogi dla wszelkich przekazów z Polski do Palestyny przy równoczesnym niesłychanie szkodliwym z punktu widzenia aspektów, dla jakich została podpisana umowa clearingowa, wprowadzeniu opłat za przekazy z Palestyny do Polski, co siłą rzeczy musiało odstręczyć przekazujących od korzystania z kanałów clearingowych, — podcięło nerw życiowy umowy clearingowej i przyczyniło się do zniszczenia tego instrumentu, który mógł oddać nieocenione usługi sprawie odbudowy Palestyny, sprawie emigracji żydowskiej z Polski do Palestyny oraz zwiększeniu eksportu polskiego, a nieracjonalnie i przez niefachowców prowadzony, nie wytrzymał próby życia. Niemal żadnych rezultatów, poza dezorganizacją, nie dały nieudolne usiłowania, o bardzo słabym zresztą zasięgu, w kierunku zwiększenia eksportu do Palestyny. Wystarczy wskazać, że organ, powołany do życia w ramach umowy clearingowej, w ciągu 15 miesięcy działania tejże, ułatwił względnie w ogóle umożliwił emigrację zaledwie 10 czy 11 rodzin kapitalistycznych, przy czym siedmiu z nich uniknęło wygaśnięcia swych certyfikatów jedynie dzięki życzliwej i celowej decyzji naczelnych władz Banku P. K. O.

Walne zgromadzenie Izby, odbyte w ubiegłym roku, poleciło po przyjęciu do zatwierdzającej wiadomości stanowiska władz Izby w kwestii clearingu nowoobranym władzom, by, szczególnie w związku z toczącymi się rozmowami na temat obrotów płatniczych polsko-palestyńskich stały na straży najszerszej pojętego rozwoju stosunków gospodarczych w interesie obu krajów. Zgodnie z tą jednomyślną uchwałą Walnego Zgromadzenia władze Izby ustaliły swoje stanowisko, wychodząc z założenia, że w ramach możliwie najszerzej potraktowanej umowy o obrotach płatniczych między Polską a Palestyną winna istnieć wolna gra sił gospodarczych, która doprowadzi drogą naturalnej selekcji do spełnienia tych aspektów, pod którymi została w swoim czasie podpisana umowa clearingowa, a to ochrony rynku dewizowego Polski, umożliwienia emigracji tzw. kapi-

talistów i zwiększenia eksportu z Polski do Palestyny. Stanowisko Izby można streścić następująco:

Na czoło zagadnień polsko-palestyńskich wysunął się problem emigracji, zyskując pod kątem widzenia obu krajów na znaczeniu i intensywności, przy czym miarodajne czynniki z obu stron zdają sobie sprawę z konieczności stworzenia warunków, ułatwiających i powiększających emigrację. Emigracja wymaga poważnych ilości dewiz, gdyż emigracja robotnicza jest uwarunkowana istnieniem emigracji kapitalistycznej.

Dla zapewnienia należytego funkcjonowania całokształtu stosunków gospodarczo-politycznych ze szczególnym uwzględnieniem konieczności zwiększenia eksportu i emigracji, należy w pierwszym rzędzie uchwycić cały obrót płatniczy tak, by był bezsporny co do swej wysokości. Należy więc uwzględnić fakt, że w Polsce istnieje kontrola dewiz, Palestyna zaś jest krajem wolnodewizowym. Wynika z tego, że kontrola obrotów płatniczych, siłą rzeczy, winna być umiejscowiona w Polsce, gdzie winno się koncentrować obliczanie walut wpływających i wypływających między Polską a Palestyną.

Złożone w imieniu Rządu Polskiego z racji wypowiedzenia umowy clearingowej oświadczenie, że Polska nie może do obrotów płatniczych z Palestyną niczego dokładać, ale też nie chce pod względem dewizowym na niej zarobić, oznacza, że cała nadwyżka tych obrotów będzie przez Rząd Polski przeznaczana w dewizach na potrzeby emigracji żydowskiej do Palestyny sensu largo, oraz rozumieć je należy w ten sposób, że równolegle z tym do obrotów towarowych z Palestyną będą stosowane te same normy, jakie są stosowane do obrotów z inymi krajami wolnodewizowymi.

W praktyce konsekwentne zastosowanie powyższej zasady miałoby zatem wyglądać, jak poniżej:

W ramach zrównoważonych obrotów w stosunku 100 : 100 należy ustalić zasady repartycji dewiz (kontyngenty procentowe) na poszczególne cele przekazowe do Palestyny, w pierwszym rzędzie na potrzeby emigracji i jej przygotowanie (import, fundusze konstruktywne i charytatywne, inwestycje, turystykę i in.).

Jeśli chodzi o zwiększenie eksportu, to nasuwają się tu następujące uwagi: ceny towarów, importowanych do Palestyny, jako rynku wolnodewizowego, kształtują się na poziomie cen światowych. Z tego wynika, że celem poważnego zwiększenia eksportu koniecznym jest zapewnienie cen światowych, po jakich mają być eksportowane towary polskie oraz pomocy wywozowej, jaka jest, względnie będzie stosowana w wywozie na rynki wolnodewizowe. W przeciwnym razie grozi, że eksport albo zostanie gwałtownie zahamowany, albo będzie się odbywał pośrednio, via rynki europejskie, względnie sąsiadujące z Palestyną rynki pozaeuropejskie, na które polska pomoc eksportowa obowiązuje; należy pamiętać, że kraje sąsiadu-

jące z Palestyną mają umowy z Palestyną w zakresie zwrotu ceł, co dopuszcza reeksport. Ponieważ zaś poważny wzrost emigracji jest uzależniony od zwiększenia eksportu do Palestyny, — gdyż on jedynie może być najpoważniejszym źródłem dewiz dla emigracji, — przeto należy utrzymać wszystkie warunki, mogące eksport zwiększyć. Będzie rzeczą i zadaniem instytucyj, mających długoletnie doświadczenie w dziedzinie stosunków handlowych polsko-palestyńskich, badanie możliwości zwiększenia eksportu i rozszerzenia wachlarza eksportowego. Do eksportu do Palestyny winny być dopuszczone wszystkie towary, nie ulega bowiem wątpliwości, że volumina obrotów, a co za tym idzie, zwiększenie emigracji, pozostają w najściślejszym związku z szerokością listy towarów eksportowanych.

Pomoc eksportowa winna być czerpana w zasadzie z funduszów ogólnych, przeznaczonych na tę pomoc do wszystkich krajów. Z punktu widzenia polityki eksportowej jest system wypłacania bonifikat, względnie superpremij w kraju, do którego eksportuje się dany towar, zupełnie fałszywy. Prowadzi on nieuchronnie do deruty cen towarów kraju pochodzenia, w tym wypadku Polski. Doświadczenie organizacji transferowej niemieckich Żydów pod nazwą „haawara" wykazało, że bonifikaty rosną w b. szybkim tempie, a strata, którą emigranci z Niemiec ponosili, wzrosła od 4% do — ostatnio — blisko 90% wpłaconego kapitału, czyli dopłata wynosiła do 900%! Zbędne pośrednictwo przy udzielaniu tych bonifikat niszczy poważną część kapitału emigrujących, poza tym importerzy będą wstrzymywać się od czynienia zakupów, czekając na korzystne dla nich — ale tylko dla nich i pośredników nieustanne podwyższanie bonifikat. Jest rzeczą notoryczną, że emigrant z Polski pod względem swego majątku ustępuje znacznie bogatszym — dawniej — emigrantom żydowskim z Niemiec, dla których kwota pokazowa stanowiła przeważnie tylko drobną część ich majątku, a ponoszone przy tym horendalnie wysokie świadczenia stanowiły również tegoż ułamek. Poza tym system haawary niemieckiej zyskał możliwie najgorszą opinię w Palestynie, przyczyniając się — niezależnie od innych momentów — do akcji przeciw towarom niemieckim.

Pomoc eksportowa z ogólnych funduszów jest udzielana przez Państwo Polskie bez żadnych ograniczeń dla eksportu do szeregu krajów, rzecz jasna, że i do tych, do których kieruje się emigracja z Polski. Emigranci z Polski do tych krajów nie ponoszą żadnych świadczeń na rzecz popierania eksportu, a tymbardziej na rzecz wypłacania bonifikat w kraju, do którego zostanie skierowany towar, przy czym bonifikaty nie mogą żadną miarą być wypłacane przez organizacje i instytucje finansowe, zainteresowane w pokrewnych systemach transferowych z innych krajów. Emigracja robotnicza lub rolnicza do szeregu krajów zamorskich, jak Kanada, Brazylia, Argentyna, obciąża bilans płatniczy polski kwotami rosnącymi ciągle, a sięgającymi kilku milionów dolarów corocznie, mimo, że bilans

handlowy Polski z wielu z tych krajów jest wybitnie ujemny, a saldo ujemne wyraża się w milionach złotych rocznie. Bilans handlowy Polski z Palestyną był i jest stale dodatni, a saldo dodatnie w ostatnim sześcioleciu wynosi około 30 milionów złotych.

Stosunki gospodarcze z Palestyną noszą charakter specyficzny. Wobec szczególnych warunków eksportu do Palestyny, który tak często „wiąże“ się — by użyć słowa z techniki rozrachunkowej — z emigracją, należałoby może w drodze ekscesji wyznaczyć pewną określoną sumę z funduszów ogólnych na cele popierania eksportu. Wprowadzając tę organizację tytułem próby na pewien okres czasu. Zarówno eksport, jak i emigracja nie mogą być poddane żadnym dodatkowym utrudnieniom formalistycznym, poza ogólnie obowiązującymi przepisami. Tworzenie jakiejkolwiek instytucji na zasadach monopolistycznych, które miałyby pośredniczyć przy przekazywaniu pieniędzy przez emigrantów, jest szkodliwe, gdyż zarówno eksport, jak i emigracja musiałyby w dalszym ciągu na tym ucierpieć. Opłaty, pobierane przez takie ciało, obciążyłyby milionami złotych emigrację a przyrzeczone, lecz nader wątpliwe powiększenie eksportu dzięki bonifikatom wyda minimalne skutki.

Zdaniem Izby, winny być zawarte po stabilizacji politycznej w Palestynie nowe dwustronne porozumienia ramowe z odpowiednimi przedstawicielami ludności żydowskiej Palestyny w sprawie zasad, na jakich powinny się opierać obroty płatnicze z Palestyną w przyszłości. W ramach tego porozumienia odpowiednia instancja rządowa prowadzić będzie rejestrację wszystkich dewiz wpływających w Palestynie. Dewizy, które wpływać będą w okresach kwartalnych, będą stały do dyspozycji na przekazy z wszelkich tytułów do Palestyny w następnym okresie kwartalnym wedle klucza z góry na ten okres ustalić się mającego przez odnośne instancje. W ramach tego klucza należy przyjąć zasadę, że import z Palestyny winien w zasadzie być zamknięty eksportem, przy czym należy go dopuścić na dotychczasowych zasadach.

Import ten winien być w jak najprostszej formie związany z eksportem tych towarów, których odbiorcą jest producent owoców cytrusowych. W zakresie tych zarządzeń resortowych winno się znaleźć upoważnienie dla pewnych instytucyj, pracujących na terenie Polski, dla przeprowadzenia tranzakcyj wiązanych, a mających w pierwszym rzędzie na celu zwiększenie emigracji ewent. również przez odpowiednie inwestycje, które umożliwią osobom, mającym emigrować w bliskim czasie, sukcesywną likwidację spraw w Polsce przy równoczesnym tworzeniu warsztatów pracy w Palestynie, jako podstawy do stałego osiedlenia się tamże. W ramach poszczególnych kontyngentów procentowych z ogólnej kwoty, zarejestrowanej przez władze, decydować winna zasadniczo kolejność wpłat. Powyżej proponowane zasady pozwolą przy możliwie najprostszym i nieskom-

plikowanym, a zarazem nie pociągającym za sobą żadnych zbędnych kosztów dla emigranta lub kupca systemie, na stworzenie warunków, umożliwiających zarówno rozwój emigracji, jak i zwiększenie eksportu w najlepiej pojętym interesie obu krajów.

Dla zobrazowania całokształtu niech mi wolno będzie podkreślić, że z wyżej wyrażonymi zasadami solidaryzuje się cała opinia kół gospodarczych w Polsce i w Palestynie.

Jak już wyżej wspomniałem, wydały resortowe władze zarządzenia, które weszły w życie po przejściowym okresie. Tzw. okólnik palestyński Komisji Dewizowej, regulujący obecnie obroty płatnicze z Palestyną, opiera się na następujących zasadach:

Należności z tytułu importu do Polski towarów, sprowadzanych na zasadzie pozwoleń przywozu, wymieniających Palestynę jako kraj pochodzenia, jak również zaliczki na te towary oraz koszty uboczne (koszty przewozu, przeładunku, magazynowania, ubezpieczenia, opłaty celne, konsularne, prowizja agentów, przedstawicieli lub maklerów itp.) związane z takim importem mogą być regulowane w dewizie na zasadach ogólnych, z tym, że przekazy z powyższego tytułu są rejestrowane w Polskim Instytucie Rozrachunkowym na rachunku ewidencyjnym „Palestyna — Towary". W związku z tym banki dewizowe są obowiązane przesyłać w dniu dokonania przekazów lub wpłaty na rachunek zagraniczny wolny odpowiednie zawiadomienia do Wydziału Dewizowego Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie.

Wszystkie wnioski o przekazy do Palestyny z innych tytułów niż towarowe są bez względu na sumę przez banki dewizowe kierowane do Komisji Dewizowej. Powyższe przekazy, podobnie jak przekazy z tytułów importu towarów są w razie pozytywnej decyzji Komisji Dewizowej, wykonywane w dewizie oraz podlegają rejestracji przez P. I. R. na rachunku ewidencyjnym „Palestyna — Finansowy". Przepisy powyższe nie mają zastosowania przy zapłacie za owoce cytrusowe, których import z Palestyny dokonuje się w ramach transakcyj kompensacyjnych wzamian za eksport skrzynek do pakowania pomarańcz, obręczy wiklinowych, drutu.

Dla niektórych przekazów z tytułów finansowych, przeznaczonych dla ludności żydowskiej w Palestynie, został wprowadzony rachunek, zcentralizowany w Polskim Instytucie Rozrachunkowym. W tych zatem przypadkach, gdy w treści decyzji Komisji Dewizowej jest zaznaczone, że przekaz ma nastąpić w „Rozrachunku P.I.R.'u", banki dewizowe winny przyjętą od wnioskodawcy wpłatę przekazać do PIR'u na konto „Palestyna — Rozrachunek". Równowartość sum, znajdujących się na tym koncie będzie wypłacana w Palestynie w miarę wpływów za eksport do Palestyny polskich towarów, których listę ustala Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

Powyższe zarządzenia mają charakter niewątpliwie przejściowy. Prak-

tyka ostatnich miesięcy roku sprawozdawczego wykazała, że jeśli chodzi o emigrację należy listę towarów dopuszczonych do rozrachunku już w tym okresie wydatnie rozszerzyć.

Również kwestia pomocy eksportowej w tym okresie przejściowym dla eksportu w rozrachunku winna być traktowana pod kątem widzenia właścsiwej hierarchii potrzeb i celów.

POLSKO-PALESTYŃSKA WYMIANA TOWARÓW.

Handel między Polską a Palestyną kształtował się w r. 1938 dość pomyślnie. Udział Polski w imporcie palestyńskim wzrósł, jeśli chodzi o cyfry względne. Wprawdzie wywóz nasz do Palestyny zmalał o 0,6 miliona złotych, a to z 9,5 miliona do 8,9 miliona złotych czyli o 6%, ale w tym samym czasie zmalał ogólny import Palestyny o 25%. Spadek importu z Polski był zatem czterokrotnie mniejszy od odnośnej cyfry ogólnego importu, co wskazuje na trwałość naszej ekspansji handlowej do Palestyny. Import z Palestyny do Polski wzrósł z 6,3 miliona zł. do 7,1 miliona złotych, co jest rezultatem zwiększenia kontyngentów importowych na owoce cytrusowe. W sumie saldo dodatnie dla Polski wyniosło w roku sprawozdawczym 1.840.000 złotych, co przy ogólnym polskim saldzie handlowym ujemnym bardzo poważnie, bo przekraczającym 115 milionów złotych, jest faktem zanotowania godnym. Należy zwrócić uwagę na to, że Palestyna, obroty z którą wynoszą zaledwie 6‰ całego handlu zagranicznego Polski, kroczy na czele wszystkich państw zamorskich, z którymi Polska ma dodatni bilans handlowy.

Jak już miałem sposobność wielokrotnie stwierdzić, Polska posiada stale dodatnie saldo w obrotach handlowych z Palestyną. Jest to najlepszy dowód, jak poważną rolę odgrywa Palestyna — co jest równoznaczne z gospodarką żydowską w Palestynie — w bilansie handlowym Polski. Należy pamiętać, że był to rok tragicznych zmagań politycznych i gospodarczych Palestyny, a co najważniejsze, rok zmniejszonej imigracji do Palestyny, zmniejszonych w wyniku tego inwestycyj i zahamowania konsumcji. Eksport z Polski do Palestyny byłby jednak znacznie wyższy, gdyby nie sztuczne derutowanie cen na rynku palestyńskim przez niszczycielski system niemieckiej haawary. Gdy przyglądniemy się dzisiaj możliwości zwiększenia eksportu, które niewątpliwie istnieje, to stwierdzimy, że brak w Palestynie odpowiedniej placówki importowej, będącej ekspozyturą poważnej organizacji eksportowej w Polsce, odpowiednio przez tę organizację alimentowanej. Dziś otworzyły się dla Polski szczególnie dogodne warunki pozwalające zastąpić poważną część eksportu z Niemiec, Włoch, Czechosłowacji i Węgier. Należy rozbudować osobistą propagandę rozwoju sto-

sunków handlowych zarówno na terenie Palestyny, jak i Polski. Zbędnym byłoby podkreślać, jak doniosłą rolę odgrywa na tle obecnych stosunków konieczność zwiększenia eksportu dla emigracji kapitalistycznej. Toteż należy wyrazić przeświadczenie, że instancje rządowe w Polsce należycie docenią doniosłość odpowiedniego poparcia tej instytucji, która oddaje swe najlepsze siły służbie rozbudowy handlu polsko-palestyńskiego.

Jeżeli chodzi o import, to, jak dawniej, na pierwszym miejscu znajdują się owoce cytrusowe, stanowiące około 90% całego importu. Spożycie owoców cytrusowych w dalszym ciągu rośnie, co w poważnej mierze należy przypisać propagandzie tych owoców, prowadzonej od pięciu lat przez odpowiednie placówki rządu palestyńskiego, przy najściślejszej współpracy naszej Izby na terenie Polski.

Wzrósł też poważnie import produktów chemicznych z Palestyny, który prawdopodobnie z roku na rok będzie zajmował poważniejsze miejsce w obrotach z Palestyną. Wśród artykułów eksportowych wymienię na pierwszym miejscu komplety skrzynkowe do pakowania pomarańcz, których wywieźliśmy w roku ubiegłym za około 5 milionów złotych, co oznacza wzrost o przeszło 50%.

Specjalną pieczą otaczały władze Izby osobiste stosunki z Palestyną. Zadaniu temu poświęcony był dłuższy pobyt w Palestynie prezesa Izby, któremu towarzyszył wicedyrektor Izby. Podczas pobytu delegacji Izby w Palestynie zostały pogłębione dotychczasowe oraz zadzierżgnięto nowe kontakty z czołowymi organizacjami i zrzeszeniami gospodarczymi Palestyny. Badania przeprowadzone przez nas stanowiły dalszą podstawę do rozszerzenia prac, związanych z popieraniem kolonizacji i emigracji żydowskiego stanu średniego z Polski do Palestyny w oparciu o nowe możliwości eksportowe. W tej dziedzinie pragnąłbym zwrócić uwagę na prace pozostającego pod egidą Izby Banku Polsko-Palestyńskiego, który, w oparciu o szerokie koła społeczne, wstąpił po dłuższych pracach przygotowawczych w okres realizacji swoich zamierzeń. Po szczegółowych i żmudnych przygotowaniach opracowane zostały przez Bank wspólnie z Izbą plany akcji, mającej na celu ścisłe powiązanie eksportu z emigracją tzw. kapitalistów, które zyskały pełną aprobatę miarodajnych czynników. Działalność Banku, który nosi charakter towarzystwa powierniczego, oparta jest na zasadach społecznych, przy czym Bank, rozwijający swoją pracę pod społeczną kontrolą naszej instytucji, dysponującą dużym zasobem doświadczenia w dziedzinie organizacji eksportu, służy wszystkim zwracającym się doń o radę i pomoc.

Równolegle z tym Izba kontynuowała prace nad badaniem możliwości zwiększenia tzw. wachlarza eksportowego. W szczegółowej części sprawozdania zamieszczone są szczegóły, jak praca ta, która odbywała się na

zaproszenie i pod egidą Związku Izb Przemysłowo-Handlowych w Polsce, została w pierwszej swej części przeprowadzona i zakończona.

Miło mi stwierdzić, że i w roku sprawozdawczym jako jedna z czołowych instytucyj gospodarczych polsko-palestyńskich wybijał się dobrze pracujący oddział Banku P. K. O. w Tel-Awiwie i jego ekspozytura w Hajfie.

W roku sprawozdawczym pracowały wszystkie działy Izby normalnie w ramach uchwał Walnego Zgromadzenia, Rady i Zarządu Izby. Mimo trudnych niejednokrotnie warunków zewnętrznych, działalność Izby możliwą była w tak szerokich rozmiarach i wydatnej formie jedynie dzięki harmonijnej współpracy członków Prezydium Izby, Rady i Zarządu oraz jej biura. Pragnę z tego miejsca złożyć wyrazy szczerego i pełnego uznania dla całego zespołu urzędników Izby, który w stopniu jeszcze wyższym niż dotychczas odznaczał się wybitną fachowością, nader sumiennym i dokładnym spełnianiem poruczonych obowiązków, jak również wielkim oddaniem dla naszej instytucji.

Również i w roku ubiegłym złożyła z inicjatywy Izby spółdzielnia plantatorów owoców cytrusowych „Pardess" w Palestynie 100 skrzyń pomarańcz na rzecz ubogich dzieci w Polsce. Władze Izby postawiły dar ten ponownie do dyspozycji Pani Prezydentowej Mościckiej, która obdarzyła pomarańczami szereg polskich i żydowskich instytucyj opieki społecznej w Warszawie.

Kontakt Izby naszej z siostrzaną Izbą Handlową Palestyńsko-Polską w Tel-Awiwie pogłębił się w roku sprawozdawczym. Nasza siostrzana instytucja poniosłą ciężką stratę przez śmierć nieodżałowanej pamięci długoletniego jej dyrektora bł. p. Józefa Grosskopfa, który położył wielkie zasługi na polu rozwoju stosunków palestyńsko-polskich. Pozostająca pod nowym kierownictwem Izba w atmosferze harmonijnej i ścisłej współpracy rozwija swą działalność równolegle z naszą Izbą, a obie instytucje wzajemnie korzystają z życzliwej pomocy i swych długoletnich doświadczeń.

Władze Izby utrzymywały w roku sprawozdawczym owocny kontakt w zakresie zagadnień gospodarczych z obu rządami konsularnymi Rzeczypospolitej Polskiej w Jerozolimie i w Tel-Awiwie.

Żywy kontakt łączył Izbę również z najpoważniejszymi urzędami i organizacjami gspodarczymi Palestyny, a więc z różnymi departamentami rządu palestyńskiego, Agencji Żydowskiej, z samorządami największych miast i kolonij, Związkiem Przemysłowców, Związkiem Rolników, Związkiem Plantatorów Owoców Cytrusowych, Związkiem Właścicieli Domów, wielkimi bankami, centralami spółdzielczymi, organizacjami robotniczymi, rzemieślniczymi, kupieckimi itd. Kontakt ten winien być w miarę możności rozbudowany.

Kończąc niniejsze sprawozdanie, pozwalam sobie złożyć wyrazy po-

dziękowania za życzliwe ustosunkowanie się i współpracę z nami w roku sprawozdawczym ze strony wszystkich instytucyj, organizacyj i osób, z którymi w ciągu 13 lat naszej żmudnej działalności mieliśmy sposobność się zetknąć. Mam zaszczyt imieniem Izby zapewnić wszystkie odnośne czynniki o charakterze oficjalnym, społecznym i prywatnym, że i nadal będziemy im służyć zdobytym w toku pracy doświadczeniem, życzliwą i sumienną radą i informacją z wszystkich dostępnych nam źródeł, z dziedziny rozwoju Palestyny i jej krajów ościennych, ze szczególnym uwzględnieniem związków gospodarczych tychże krajów z Rzecząpospolitą Polską.

Dziękuję z tego miejsca za pomoc moralną i materialną, otrzymaną ze strony tych wszystkich czynników. Wzajemna z nimi współpraca jest dla nas ważkim dowodem, że doceniają one w całej pełni rolę Izby, jako znamienitego łącznika między gospodarką Polski a Palestyny, oraz, że placówka nasza spełnia niezbędne a doniosłe funkcje gospodarczo-polityczne, tym bardziej, że Palestyna w dalszym ciągu nie posiada w Polsce oficjalnego przedstawiciela handlowego i z natury rzeczy spełnia Izba jego funkcje.

Niech mi wolno będzie na zakończenie imieniem dotychczasowych władz Izby wyrazić przeświadczenie i głębokie przekonanie, że i działalność w bieżącym roku będzie się stale rozwijać i będzie równie pożyteczna, że spotykać się będzie w dalszym ciągu z uznaniem zainteresowanych w rozwoju stosunków polsko-palestyńskich czynników i że Izbie naszej i w przyszłości danym będzie przyczyniać się do wszechstronnej rozbudowy związków gospodarczych między Polską a potężnie rozwijającym się życiem gospodarczym nowej Palestyny.

SPRAWOZDANIE SZCZEGÓŁOWE Z DZIAŁALNOŚCI IZBY HANDLOWEJ POLSKO-PALESTYŃSKIEJ W ROKU 1938

REFERAT SPRAWOZDAWCZY DYREKTORA IZBY INŻ. JÓZEFA THONA NA WALNYM ZGROMADZENIU IZBY.

Sytuacja polityczna i gospodarcza na całym świecie, szczególnie zaś w Palestynie, wpływa decydująco na pracę instytucyj tego rodzaju, jaką są izby bilateralne, a więc również Izba Handlowa Polsko-Palestyńska. W roku ubiegłym miałem zaszczyt stwierdzić, z okazji składania dorocznego sprawozdania szczegółowego z działalności naszej Izby, specyficzność

pracy i jej systemu, na którym opiera się działalność Izby. Izba nasza, jako Izba handlowa bilateralna jest odpowiednikiem gospodarczo-politycznym odległego kraju zamorskiego. Warunki demograficzne, w szczególności fakt, że połowa ludności żydowskiej Palestyny wywodzi się z ziem polskich, w skutkach swych powodują, że nasilenie stosunków gospodarczych i różnolitość zagadnień, z jakimi wypada aparatowi Izby spotykać się w życiu codziennym, jest niewspółmiernie chociażby do voluminu wzajemnych obrotów handlowych. Ale i poza tym Izba nasza spełnia różne funkcje i zadania, z którymi normalnie izby bilateralne w ogóle nie stykają się. W ramach statutu Izby, ale poza zasięgiem normalnych prac izbowych, tych, które w słowniku codziennym za takie są uważane, spełnia aparat izbowy różne zadania, jakie zwykle wypełniają związane lub istniejące przy izbach bilateralnych organizmy, jak np. instytuty bilateralne, takież towarzystwa kulturalne itp. Ale i poza tym należy uwzględnić fakt, że Izba nasza jest wprawdzie tylko Izbą polsko-palestyńską, ale faktycznie spełnia rolę Izby Handlowej Polski i Palestyny oraz innych krajów Bliskiego Wschodu. Różnorodność zagadnień spięta jest jakby klamrą zasadniczym zainteresowaniem w rozbudowie stosunków polsko-palestyńskich ze szczególnym uwzględnieniem stosunków ekonomicznych.

Powyższe uwagi zachowały w całej rozciągłości swe znaczenie również w roku sprawozdawczym, kiedy na skutek ciągle zmieniających się przepisów w dziedzinie obrotów płatniczych i handlowych między Polską a Palestyną rola Izby zwiększyła, a intensywność jej pracy wzrosła.

Ogólne kierownictwo Izby miał w ręku jej dyrektor, który poza tym kierował bezpośrednio następującymi wydziałami: prezydialnym, przesiedleńczym, turystycznym, morskim i lotniczym, wydawnictw i prasy i administracyjnym. Pod bezpośrednim kierownictwem wicedyrektora Izby pozostawały wydział handlowy oraz targów i wystaw. Tendencją kierownictwa Izby było w ramach celowej organizacji pracy doprowadzenie do jej maksymalnej wydajności.

WYDZIAŁ PREZYDIALNY.

Wydział ten został w roku sprawozdawczym szczególnie rozbudowany. Wydział poświęcał swą uwagę w pierwszym rzędzie następującym dziłom pracy: sekretariat generalny, korespondencja, informacje ogólne, kontakt i współpraca z władzami i instytucjami na terenie Polski i Palestyny, rozrachunek, propaganda i referat personalny.

W związku z wzrostem agend, szczególnie wobec zmian w systemie rozrachunkowym między Polską a Palestyną, zaszła konieczność stosowania nowych metod, ułatwiających informowanie kół gospodarczych o postanowieniach, odnoszących się do przekazywania należności z różnych ty-

tułów do Palestyny i otrzymywania ich stamtąd. Organizacja tego działu informacyj leżała w ręku wspomnianego Wydziału. W wyniku rozszerzenia agend Izby powiększyła się również ilość korespondencji w stosunku do r. 1937. Szczególnie żywym był w roku sprawozdawczym ruch interesantów, którzy osobiście informowali się o sprawach palestyńskich. Izba wysłała szereg okólników do swoich członków, organizacyj i zrzeszeń gospodarczych i firm zainteresowanych w wymianie towarowej z Palestyną. Siłą rzeczy informacje te dotyczyły całokształtu stosunków z Palestyną, a więc kwestyj gospodarczych w pierwszym rzędzie, przesiedleńczych, kulturalnych, społecznych. Biuro Izby było poszukiwanym źródłem różnorodnych informacyj o Palestynie dla instytucyj rządowych, samorządowych, gospodarczych, finansowych, handlowych itd.

Referat Propagandy informował zainteresowane koła o pracach Izby na tle najważniejszych przejawów i zdarzeń w życiu palestyńskim w łączności ze stosunkami polsko-palestyńskimi. W dziedzinie tej Izba ma do zanotowania poważne rezultaty, zarówno o ile chodzi o zainteresowanie społeczeństwa polskiego, jako też i żydowskiego w Polsce, przejawami życia Palestyny. Najpoważniejsze organy prasowe poświęcają coraz więcej uwagi sprawom palestyńskim, posługując się materiałami, pochodzącymi z Izby.

Korzystamy z miłej sposobności, by wyrazić uznanie i podziękowanie za niezwykle życzliwe stanowisko dla pracy Izby całej opinii publicznej i jej wyrazicieli, tj. organów i agencyj prasowych, które w liczbie kilkudziesięciu pozostawały w nieustannym kontakcie z Izbą.

W okresie sprawozdawczym odbyły Zarząd i Rada 10 posiedzeń. Doroczne Walne Zgromadzenie członków Izby odbyło się dn. 14 czerwca 1938.

Referentką Wydziału była p. Gustawa Nutkiewicz.

WYDZIAŁ HANDLOWY.

W roku sprawozdawczym analogicznie do lat poprzednich Wydział Handlowy obejmował następujące referaty: 1) Import, 2) Eksport, 3) Informacje handlowe, 4) Świadectwa pochodzenia i potwierdzenia faktur, 5) Klauzule clearingowe, 6) Kartoteka eksportowa firm palestyńskich i polskich, 7) Transakcje wiązane, 8) Propaganda owoców cytrusowych, 9) Arbitraże, 10) Handel z krajami Bliskiego Wschodu.

Wydział Handlowy kontynuował w roku sprawozdawczym badanie możliwości zwiększenia eksportu z Polski do Palestyny oraz importu z Palestyny do Polski. W tym celu opracowywane były listy porównawcze towarów importowanych do Palestyny w ostatnich latach z zaznaczeniem ilości towarów, importowanych z Polski i procentowy udział Polski w ogólnym imporcie poszczególnych artykułów do Palestyny.

W dalszym ciągu kontynuowane było opracowanie wyników ankiety, rozpoczętej w roku 1937, a polegającej na wysłaniu kwestionariusza do eksporterów polskich i poważniejszych firm przemysłowych, które mogłyby podjąć eksport do Palestyny i krajów Bliskiego Wschodu. Monity zostały rozesłane dwukrotnie, tak, że w rezultacie ankieta dała około 75% odpowiedzi, co jest rezultatem bardzo dobrym w tego rodzaju badaniach.

Opracowanie wyników ankiety szło w kierunku ułatwienia eksporterom nawiązania kontaktu z firmami palestyńskimi przez podawanie adresów odbiorców, wysyłanie prób i kolekcyj, wyznaczanie przedstawicieli, interwencji w sprawie stawek frachtowych w towarzystwach okrętowych, przyznawania pomocy eksportowej itd.

W roku sprawozdawczym ilość teczek rzeczowych, opartych na zasadzie indeksu głównych artykułów eksportowych z Polski do Palestyny, lub mogących być eksportowanymi, uległa znacznemu zwiększeniu, tak, że pod koniec roku sprawozdawczego ilość ich wynosiła blisko dwieście. Każda teczka składa się z materiału statystycznego oraz informacyjnego, jak również całej korespondencji przeprowadzonej z firmami polskimi odnośnie danego artykułu.

Celem zwiększenia indeksu towarów została prowadzona nadal i uzupełniana kartoteka, zawierająca spis artykułów z opracowaniem odnośnych rubryk.

Wydział Handlowy czuwał nad możliwościami zwiększenia eksportu z Polski do Palestyny, informując strony zainteresowane o możliwościach uplasowania produkcji polskiej na rynkach Palestyny i krajów Bliskiego Wschodu.

Wydział rozsyłał stale Izbom Przemysłowo-Handlowym oraz związkom branżowym nowe rozporządzenia rządu palestyńskiego zmiany w taryfie celnej oraz informował o zapotrzebowaniach rynku palestyńskiego i krajów Bliskiego Wschodu, pośrednicząc w ten sposób pomiędzy importerami tamtejszych rynków a eksporterami polskimi.

W sprawie eksportu niektórych artykułów Wydział przeprowadził szereg konferencyj na terenie Izby lub też związków branżowych z udziałem importerów i przedstawicieli palestyńskich oraz delegatów związków.

Izba spowodowała oddanie przedstawicielstw szeregu polskich firm przedstawicielom palestyńskim zarówno w gałęziach przemysłu, jak i rolnictwa.

Wydział Handlowy prowadził równolegle z tym prace, związane z importem z Palestyny do Polski. W tym celu pozostawał w stałym kontakcie z przedstawicielami palestyńskich eksporterów owoców cytrusowych, zwoływał posiedzenia zainteresowanych celem omówienia chłonności rynku polskiego, kwot kontyngentowych spraw związanych z propa-

gandą owoców cytrusowych oraz innych artykułów „toceret haarec“ (produkcji palestyńskiej).

W roku sprawozdawczym Wydział Handlowy był w stałym kontakcie z oficjalną instytucją propagandy rządu palestyńskiego w sprawie owoców cytrusowych z Palestyny. Wydział Handlowy miał wzorem lat ubiegłych pieczę i nadzór nad przeprowadzeniem reklamy owoców cytrusowych w Polsce.

Celem zwiększenia możliwości importu artykułów pochodzenia palestyńskiego do Polski władze Izby na podstawie badań i wniosków interweniowały u odnośnych władz o przyznawanie kontyngentów na powyższe artykuły.

W związku z wygaśnięciem układu clearingowego polsko-palestyńskiego zawartego między PIR’em a Agencją Żydowską w dniu 1 sierpnia 1938 r., oraz uregulowaniem obrotu płatniczego między Polską a Palestyną na nowych zasadach na podstawie okólnika 44 Komisji Dewizowej z dnia 15 września 1938 r., Wydział Handlowy wydatnie pomagał przy odmrażaniu kapitałów zablokowanych do dnia 1 sierpnia 1938 r. na koncie „Palestyna“ w Polskim Instytucie Rozrachunkowym, a to przez opracowywanie transakcyj wiązanych, pośrednicząc bezinteresownie między eksporterami polskimi i importerami palestyńskimi. Wydział Handlowy pomagał również przy nawiązywaniu transakcyj wiązanych dla posiadaczy zezwoleń przekazywania sum do Palestyny za pośrednictwem Polskiego Instytutu Rozrachunkowego, zgodnie z zarządzeniem Ministerstwa Przemysłu i Handlu, w ramach listy 24 artykułów, zezwolonych do tego rodzaju wiązań.

W roku sprawozdawczym Wydział Handlowy zarejestrował przeszło 2.000 zapytań ustnych i piśmiennych. Zapytania te były załatwiane na podstawie materiałów skartotekowanych w Wydziale Handlowym, ewentualnie też uzupełnianych wynikami badań przeprowadzanych na nasz wniosek i prośbę przez korespondentów Izby w Palestynie. Wydział Handlowy otrzymywał szereg zapytań w sprawie dostaw ew. objęcia zastępstwa poszczególnych artykułów produkcji polskiej. Oferty te były niezwłocznie podawane bezpośrednio do firm specjalnie zainteresowanych, oraz ogłaszane w prasie.

Wydział Handlowy poza prowadzeniem specjalnego działu statystycznego w organie Izby „Palestyna i Bliski Wschód“ opracowywał stałe miesięczne referaty statystyczne, dotyczące wymiany handlowej Polski z Palestyną i krajami Bliskiego Wschodu na tle handlu zagranicznego odnośnych krajów. Wzorem lat ubiegłych Wydział Handlowy korzystał przy opracowywaniu tych elaboratów z materiałów niepublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny względnie inne biura statystyczne w Polsce i Palestynie. Wydział Handlowy podawał wyniki powyższych zestawień

do wiadomości instytucyj gospodarczych, rządowych, społecznych, prasy i związków branżowych w Polsce oraz Palestynie. Specjalne opracowywania statystyczne z rynku cytrusowego przesyłane były co miesiąc na prośbę Jaffa Citrus Exchange (Związek Plantatorów i Eksporterów Owoców Cytrusowych) w Palestynie przez Wydział Handlowy.

Wydział Handlowy zarejestrował w roku sprawozdawczym kilka arbitraży w związku z niedotrzymywaniem warunków umowy, lub dostawy nieodpowiedniego towaru.

Wydział wystawiał i legalizował świadectwa pochodzenia oraz faktury, jak również zaopatrywał faktury w klauzulę rozrachunkową zgodnie z instrukcjami Polskiego Instytutu Rozrachunkowego, które uprawniły Izbę do utrzymywania kontroli nad transakcjami przeprowadzanymi w rozrachunku polsko-palestyńskim.

W roku sprawozdawczym w dalszym ciągu zbierane były materiały informacyjne i statystyczne z rynków kraju Bliskiego Wschodu, jak Cypr, Egipt, Irak, Iran, Syria i publikowane w miesięczniku Izby.

Wydział Handlowy informował jednocześnie w sprawach powierniczych.

Referentką Wydziału była p. Aleksandra Mozeson.

WYDZIAŁ TARGÓW I WYSTAW.

Wydział Targów i Wystaw zajmował się w roku sprawozdawczym likwidacją spraw, związanych z udziałem Polski w Targach Lewantyńskich w Tel-Awiwie 1936 r. Likwidacja dotyczyła szczególnie spraw transportowych, oraz rozrachunkowych. W roku sprawozdawczym został delegowany do Palestyny, dla przeprowadzenia konferencyj z Dyrekcją Targów Lewantyńskich, wicedyrektor Izby. Konferencje przeprowadzone miały na celu omówienie dalszych losów Pawilonu Polskiego w związku z wydzierżawianiem terenów i budowli wystawowych przez władze portowe w Tel-Awiwie.

WYDZIAŁ TURYSTYCZNY.

Działalność Wydziału Turystycznego w r. 1938, podobnie, jak w roku poprzednim, była zahamowana wskutek nieustannych niepokojów w Palestynie. Mimo to, pokaźna liczba turystów udała się za pośrednictwem Wydziału Turystycznego Izby do Palestyny.

Rygorystyczne przepisy, stosowane przez Konsulat Brytyjski, odnośnie udzielenia wiz nie uległy w tym okresie złagodzeniu. Oprócz kaucji w wysokości zł 1.800 należało przedkładać dokumenty, stwierdzające zamożność oraz zajmowane stanowisko. Również Konsulat Rumuński czynił

w tym okresie trudności przy udzielaniu wiz tranzytowych turystom Żydom. Na skutek interwencji miarodajnych czynników polskich i towarzystw okrętowych u instancyj rządowych w Bukareszcie, zarządzenie to zostało złagodzone w tym sensie, że dla uzyskania wizy tranzytowej należało przedłożyć kartę okrętową.

Stała komunikacja pasażerska na trasie Konstanca—Hajfa utrzymywana przez Towarzystwo Gdynia-Ameryka, Linie Żeglugowe, została w listopadzie 1938 r. zawieszona. S/S „Polonia", która odbywała swe rejsy na linii palestyńskiej od września 1933, została po przeszło pięcioletniej służbie na tej linii wycofana, i sprzedana na złom.

Zawieszenie polskiej linii na trasie palestyńskiej wywołało wielkie zdziwienie wśród sfer, dla których „Polonia" była symbolem ścisłej i stałej łączności z wychodźtwem polskim w Palestynie. Mimo interwencji zainteresowanych czynników, wśród których nie zabrakło również interwencyj Zarządu Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej, sprawa wznowienia polskiej linii utknęła na martwym punkcie. Z chwilą wycofania s/s „Polonia" dał się zauważyć poważny spadek turystyki do Palestyny, zwłaszcza że jednocześnie cofnięte zostało prawo wywozu ŁP. 40, jakie przysługiwało zgodnie z zezwoleniem Komisji Dewizowej turystom, udającym się do Palestyny polskim okrętem.

W roku 1938 dał się zanotować poważny wzrost liczby osób udających się do Palestyny „Lotem". Osoby te rekrutowały się ze sfer handlowych i przemysłowych, dla których szybka komunikacja lotnicza miała nieocenione wprost znaczenie. Polskie Linie Lotnicze „LOT" utrzymywały w sezonie letnim komunikację na trasie Warszawa—Lydda 3 razy tygodniowo, zaś w sezonie zimowym jeden raz tygodniowo. W końcu roku sprawozdawczego dyrekcja P. L. L. „LOT" opracowywała w porozumieniu z przedstawicielami Izby plan lotów na rok 1939, którego rezultatem miało być połączenie lotnicze Warszawy z Lyddą w ciągu jednego dnia z uwzględnieniem jedynego — krótkiego — postoju w Atenach.

Referentem Wydziału był p. M. Frankental.

WYDZIAŁ DLA SPRAW MORSKICH I LOTNICZYCH.

Utworzony w roku ubiegłym Wydział dla spraw morskich i lotniczych skupiał w swych agendach poważną część prac Izby. Fakt jego utworzenia odbił się życzliwym echem w szerokich kołach osób, interesujących się tymi zagadnieniami i niezawodnie przyczynił się w poważnej mierze do ożywienia drzemiącej inicjatywy społecznej np. w dziedzinie przysposobienia przyszłych emigrantów do pracy na morzu oraz w lotnictwie palestyńskim.

Izba interweniowała w wypadkach, gdy chodziło o przeszkolenie

praktykantów na okrętach, kursujących między Palestyną a różnymi portami Europy.

Pod kątem widzenia potrzeb gospodarczych niezależnie od potrzeb turystyki, o której mowa w innej części sprawozdania, odbił się ujemnie fakt przerwania rejsów na linii polsko-palestyńskiej pod koniec roku sprawozdawczego.

Dużą pieczą otaczała Izba w dalszym ciągu kwestię komunikacji pasażerskiej i pocztowej drogą lotniczą. Dzięki wybitnie usprawnionej i na bardzo wysokim poziomie stojącej obsłudze Polskich Linii Lotniczych „LOT" komunikacja nie tylko z Polski, ale i z większości krajów Środkowej i Zachodniej Europy jest najszybsza przy użyciu linii lotniczej Warszawa—Lydda. Propaganda prowadzona w roku sprawozdawczym przez Izbę zarówno na terenie Polski jak i Palestyny w ścisłym kontakcie i porozumieniu z naczelną dyrekcją P. L. L. „LOT" wydała pożądane rezultaty. Liczba poczty przewożonej polskimi samolotami wzrosła w stosunku do roku ubiegłego o kilkadziesiąt procent, a dowodem jak głęboko sięgnęła skuteczność propagandy wśród kół gospodarczych, jest fakt, że miejsca na przeloty pasażerskie należało niejednokrotnie rezerwować na tygodnie naprzód.

Również w roku sprawozdawczym była w mocy wprowadzona przez Ministerstwo Poczt i Telegrafów na skutek opracowanego przez Izbę projektu, popartego przez P. L. L. „LOT" i Ministerstwo Komunikacji taryfa normalna, przewidująca przewóz poczty drogą lotniczą do Palestyny bez żadnych dopłat.

WYDZIAŁ WYDAWNICTW I PRASY.

Wydział Wydawnictw i Prasy obejmował następujące działy: Referat Prasowy, wydawnictwo miesięcznika „Palestyna i Bliski Wschód", redakcję Biblioteki dla spraw Palestyny i Bliskiego Wschodu, archiwum, biblioteka.

Wychodząc z założenia, że nowoczesne stosunki gospodarcze między krajami wymagają dokładnej znajomości stanu faktycznego, ich ekonomiki, Referat Prasowy śledził skrupulatnie wszelkie zmiany zachodzące w ogólnej gospodarce każdego z krajów, wchodzących w zakres działalności Izby, jak również w poszczególnych ich gałęziach.

Referat Prasowy zasilał stale agencje prasowe oraz prasę krajową komunikatami i artykułami, informującymi o problemach palestyńskich i pracach Izby.

Referat zbierał i opracowywał materiały, dotyczące zagadnień gospodarczych, politycznych, społecznych i kulturalnych, Palestyny oraz innych krajów Bliskiego Wschodu. Materiały te były segregowane według

następujących kartotek: zagadnienia polityczne, rolnictwa, przemysłu, ruchu budowlanego, handlu, bankowości i spraw finansowych Palestyny, komunikacji i spraw transportowych, imigracji i turystyki, pracy, ruchu spółdzielczego, prawne, sanitarne, oraz zagadnienia polityczne i gospodarcze innych krajów Bliskiego Wschodu. Kartoteki te przedstawiają cenny materiał, który może być wykorzystany przy opracowywaniu odpowiednich referatów i publikacyj.

Referat Prasowy służył także wydatną pomocą rozmaitym pismom w przygotowaniu specjalnych numerów, poświęconych Palestynie.

Miesięcznik „Palestyna i Bliski Wschód", jedyne czasopismo w Polsce, które źródłowo i obszernie omawia całokształt zagadnień gospodarczych Palestyny oraz krajów Bliskiego Wschodu, zajmuje specjalne miejsce w szeregu pism gospodarczych.

Na łamach „Palestyny i Bliskiego Wschodu" zabierają głos znakomici znawcy gospodarczych zagadnień Palestyny, oświetlając przejawy życia Palestyny ze szczególnym uwzględnieniem jej ekonomiki.

W ubiegłym roku opracowywano szczególnie nowe działy (clearingowy i prawny) i rozbudowano ponownie dział statystyczny. Miesięcznik „Palestyna i Bliski Wschód", będący cennym instrumentem w rozwoju stosunków gospodarczych między Polską a Palestyną, znajduje, dzięki swemu wysokiemu poziomowi, coraz większe uznanie u czynników rządowych i w sferach gospodarczych obu krajów. Rozchodzi się on poza tym w całym szeregu krajów, i jest abonowany przez największe biblioteki publiczne w Europie i Ameryce.

Miesięcznik informuje szczegółowo o działalności Izby i zawiera każdorazowo bogaty dział informacyj o Palestynie, Transjordanii, Syrii, Egipcie, Iraku, Iranie, Turcji, Saudii i Cyprze.

Komitet Redakcyjny miesięcznika „Palestyna i Bliski Wschód" stanowią pp. Leon Lewite i Józef Thon.

W ramach „Biblioteki dla spraw Palestyny i Bliskiego Wschodu" opuściła prasę m. i. monografia inż. T. Klepfisza pt. „Produkcja pomarańcz w Palestynie" z przedmową b. ministra reform rolnych prof. Z. Ludkiewicza. Monografia ta spotkała się w kołach fachowych z wielkim uznaniem i stanowi cenny przyczynek do dość ubogiej literatury o gospodarce Palestyny w języku polskim.

Bibliotekę dla spraw Palestyny redagował inż. Józef Thon.

Archiwum wydawnictw i prasy było w roku sprawozdawczym nadal kompletowane. Obejmuje ono kilkanaście tysięcy wycinków prasowych, odnoszących się do najważniejszych zagadnień, związanych z działalnością Izby. Biblioteka Izby została wzbogacona najnowszymi wydawnictwami, przy czym warto podkreślić, że znajdują się w niej materiały, nigdzie w Polsce niespotykane. Zarówno z archiwum, jak i z biblioteki korzystał

szereg osób dla prac naukowych, publikacyj uniwersyteckich, prac dyplomowych, referatów itd.

WYDZIAŁ PRZESIEDLEŃCZY.

Dzielił się on na następujące referaty: stanu średniego rzemiosła i drobnego przemysłu, osadnictwa miejskiego, osadnictwa wiejskiego.

Wydział Przesiedleńczy pozostawał w ścisłym kontakcie z Bankiem Polsko-Palestyńskim, który przystąpił do organizacji emigracji żydowskiego stanu średniego z Polski do Palestyny. Prace Wydziału były poświęcone przygotowaniu planów, mających umożliwić, w ramach umów rozrachunkowych, drogą zwiększenia eksportu towarów z Polski do Palestyny, zwiększenie równoległe emigracji tzw. kapitalistów oraz rzemieślników. Prace te były prowadzone w ścisłym związku z odpowiednimi organizacjami na terenie Palestyny, których delegaci bawili kilkakrotnie w roku sprawozdawczym w Polsce, odbywając wyczerpujące konferencje z władzami Izby.

WYDZIAŁ ADMINISTRACYJNY.

W Wydziale tym zostały zgrupowane wszystkie agendy wewnętrzno-organizacyjne, w szczególności referaty: członków, inkasa, administracji wydawnictw, świadczeń społecznych, intendentura.

W roku sprawozdawczym kontynuowano akcję werbunkową nowych członków. Do osób, interesujących się Palestyną, w pierwszym rzędzie do eksporterów i importerów wysyłano materiał propagandowy oraz numery okazowe miesięcznika „Palestyna i Bliski Wschód" i zapraszano ich do zapisania się w poczet członków Izby.

Wydział zajmował się administracją miesięcznika „Palestyna i Bliski Wschód", który jest jednym z nielicznych wydawnictw gospodarczych w kraju nie przynoszących deficytu oraz innych wydawnictw i publikacyj Izby.

W dalszym ciągu były czynione oszczędności w zakresie wydatków administracyjnych i porządkowych, co w rezultacie dało w okresie sprawozdawczym dość pokaźną cyfrę oszczędności.

Referentem Wydziału był p. I. Cukierman.

PALESTYNA GOSPODARCZA W ŚWIETLE CYFR*)

Handel.

(Am) Wysokość handlu zagranicznego Palestyny (import i eksport) wzrósł w ciągu ostatnich 16 lat prawie trzykrotnie. Import Palestyny wzrósł z ŁP. 5.511.966 w 1922 r. do ŁP. 14.242.438 w r. 1938. Eksport Palestyny wykazał również znaczny wzrost (stosunkowo większy niż import) z ŁP. 1.097.761 w 1922 do ŁP. 5.020.368 w 1938 r. W ciągu tego samego okresu reeksport towarów wzrósł z ŁP. 171.618 do ŁP. 663 217 i tranzyt z ŁP. 237.020 (w 1923) do ŁP. 671.915.

Handel zagraniczny Palestyny (w ŁP.).

Rok	Import	Eksport	Reeksport	Tranzyt
1922	5 611,966	1,097,761	171,618	
1923	4 948,821	1,172,534	239,972	237,020
1924	5 401,384	1,231,602	145.503	202,195
1925	7 526 657	1,330,830	143,295	126,049
1926	6,594,098	1,308,333	179,619	109,807
1927	6,184,454	1,899,759	246.592	131,029
1928	6,770,818	1,487,207	277,802	177,447
1929	7,166,593	1,554,262	197,671	265,501
1930	6,985,258	1,896.095	182,222	155,385
1931	5,940,000	1,572,051	251,338	177,162
1932	7,768,920	2,381,491	243,607	196,376
1933	11,123,489	2,591,617	319,302	187,883
1934	15,152,781	3,217,562	283,946	239,558
1935	17,853,493	4,215,486	300,671	823,088
1936	13,979,023	3,625.233	642,293	513,252
1937	15,903,666	5,813,536	636,092	828,149
1938	14,242,438	5,020.368	663,217	671,915

Analiza tabeli importu wykazuje, że przy jednoczesnym dużym odsetku sprowadzanych artykułów żywnościowych i wyrobów fabrycznych dla codziennego użytku, znaczny odsetek stanowią maszyny, instalacje, surowce przemysłowe, materiały budulcowe, samochody i inne środki transportowe itd. Import tych ostatnich artykułów może być uważany za wskaźnik rozwoju gospodarczego Palestyny. Import ten bowiem jest formą inwestycyj kapitałowych, jakoże opłacany jest z kapitałów zagra-

*) Dokończenie.

nicznych i nie narusza w żadnym wypadku krajowych zasobów kapitałowych, a wpływa raczej na podniesienie produkcji przemysłowej, oraz stanu posiadania kraju.

Import głównych artykułów w r. 1938.

Maszyny przemysłowe	ŁP.	197.952
Maszyny elektryczne	„	101.653
Części do maszyn (akumulatory i kotły)	„	115.896
Rury żelazne i łączniki	„	214.381
Żelazo w sztabach, prętach itp.	„	217.706
Drzewo budulcowe	„	382.137
Samochody i karoseria	„	354.139
Benzyna	„	200.207
Nafta	„	184.169
Oleje palne	„	196.735
Węgiel	„	80.298
Orzechy ziemne	„	183.734
Komplety skrzynkowe	„	572.716
Papier do pakowania owoców cytrus.	„	101.637

Wyroby włókiennicze.

Tkaniny bawełniane	ŁP.	323.427
Odzież dziana	„	264.596
Przędza (bawełniana, wełniana, jedw.)	„	190.332
Tkaniny wełniane	„	141.915
Tkaniny ze sztucznego jedwabiu	„	121.309

Artykuły żywnościowe.

Pszenica	ŁP.	296.386
Bydło	„	276.691
Mąka pszenna	„	252.396
Ryż	„	230.454
Masło	„	210.773
Cukier	„	209.641
Ryby	„	168.005
Jaja	„	140.791
Jabłka	„	119.760
Mięso	„	107.252

W eksporcie Palestyny pomarańcze stanowią największą pozycję, osiągając w r. 1938 65% ogólnego eksportu (ŁP. 3.263.274). Produkty przemysłu Morza Martwego stanowią w ostatnich 2-ch latach również znaczną pozycję w eksporcie palestyńskim. Poważny eksport osiągnęły również oliwa jadalna, skóry, mydło do prania, ryż (łuszczony w Hajfie), wino, zęby sztuczne, odzież, przędza bawełniana, soki owocowe, sezam, melony itd.

Eksport głównych artykułów z Palestyny w r. 1938.

Pomarańcze	ŁP.	3.263.274
Grejpfruty	„	474.449
Potas	„	284.976
Oliwa jadalna	„	148.050
Skóry	„	88.209
Mydło do prania	„	66.247
Ryż	„	60.779
Brom	„	37.985
Zęby sztuczne	„	30.732
Odzież	„	29.608
Złom żelazny	„	28.676
Przędza bawełniana	„	26.983
Sezam	„	23.315
Wino	„	21.131
Soki owocowe	„	17.220
Melony	„	17.115
Tkaniny bawełniane	„	14.379
Tkaniny jedwabne	„	7.949

Należy zaznaczyć, iż eksport produktów rolnych w r. 1938 (poza owocami cytrusowymi) był mały ze względu na nieurodzaj; w normalnych latach eksportowane są również niewielkie ilości jęczmienia (ŁP. 56.650 w r. 1937), durry i kukurydzy (ŁP. 53.317) itd.

Głównymi dostawcami Palestyny są W. Brytania (która dostarczyła w r. 1938 — 29,7% ogólnego importu), następnie Niemcy (11,5%), Rumunia (9%), Syria (7,1%), Stany Zjednoczony (7%), Egipt (3%), Polska (2,9%), Czechosłowacja (2,4%), Belgia (2,4%), Japonia (2,1%) itd.

Około połowa eksportu Palestyny (głównie owoce cytrusowe) jest plasowana w Anglii (49,2% w r. 1938). Wszystkie inne kraje znajdują się daleko poza W. Brytanią. Syria (2-gi kraj na liście) bierze udział w eksporcie Palestyny zaledwie w 8,2%, Holandia — 8%, Belgia — 4,6%, Szwe-

cja — 3,4%, Polska — 2,7%, Norwegia — 2,5%, Rumunia — 2,3%, Stany Zjednoczone — 2,2%, Egipt — 2%, Niemcy — 1,5% itd.

Palestyna na podstawie klauzuli Mandatu nie może prowadzić własnej polityki handlowej; nie może dyskryminować jednych krajów na korzyść innych, przez co nie jest w stanie zabezpieczyć sobie korzyści wynikających z wzajemnych układów z rządami innych krajów. Stanowi to poważną przeszkodę w ekspansji rynku dla palestyńskich owoców cytrusowych i innych produktów, co wpływa na ujemny charakter bilansu handlowego Palestyny z większością krajów.

Handel zagraniczny Palestyny z głównymi krajami w r. 1938.

	Import (ŁP)	% ogóln. importu	Eksport (ŁP)	% ogóln. eksportu
W. Brytania	4.235.821	29,7	2.468.854	49,2
Niemcy	1.645.186	11,5	73.837	1,5
Rumunia	1.279.528	9,0	115.966	2,3
Syria	1.015.013	7,1	412.825	8,2
Stany Zjedn.	1.000.197	7,0	108.541	2,2
Egipt	424.365	3,0	101.725	2,0
POLSKA	419.709	2,9	133.981	2,7
Czechosłowacja	347.372	2,4	90.318	1,8
Belgia	338.922	2,4	229.539	4,6
Japonia	303.450	2,1	35.680	0,7
Holandia	233.837	1,6	402.040	8,0
Szwecja	106.481	0,7	171.881	3,4
Norwegia	31.191	0,2	124.144	2,5

Import Palestyny ze Stanów Zjednoczonych zwiększył się trzykrotnie od r. 1926, wzrastając z ŁP. 343.587 do ŁP. 1.499.106 w 1935. W związku ze spadkiem ogólnego importu Palestyny w ciągu ostatnich kilku lat na skutek niepokojów politycznych, nastąpił również pewien spadek w imporcie ze Stanów Zjedn., wynosząc w okresie 1936—1938 przeciętnie ponad 1 milion ŁP. rocznie. Na import ze Stanów Zjedn. składają się samochody, mąka pszenna, chłodnie elektryczne, aparaty radiowe, maszyny rolnicze, jabłka i inne owoce.

Eksport Palestyny do Stanów Zjednoczonych odbywał się w bardzo małych ilościach, osiągając wzrost już w r. 1937 do wysokości ŁP. 35.223. Eksport w r. 1938 wykazuje jeszcze silniejszy wzrost, osiągając sumę ŁP. 101.725 wobec ŁP. 35.223 w r. 1937.

Handel między Palestyną a Stanami Zjednoczonymi.

	Import do Palestyny (ŁP)	Eksport z Palestyny (ŁP)
1926	343.587	27.050
1927	274.717	30.564
1928	373.194	28.701
1929	395.933	26.595
1930	358.528	23.546
1931	257.370	19.781
1932	520.466	18.632
1933	838.774	21.415
1934	1.283.484	30.067
1935	1.499.106	15.855
1936	1.007.973	22.107
1937	1.099.061	35.223
1938	1.000.197	101.725

Finanse.

Dochody rządowe wykazały znaczny wzrost w okresie powojennym, dotrzymując kroku imigracji żydowskiej. Najwyższa cyfra osiągnięta została w r. 1935/36, gdy dochody rządowe osiągnęły ŁP. 5.770.457; okres ten był również rekordowym dla imigracji żydowskiej (61.850 imigrantów żydowskich). Udział ludności żydowskiej w dochodach rządowych, głównie cła itd. obliczone są na około 64—70% ogólnych dochodów. Nadwyżki, akumulowane przez rząd palestyński, umożliwiły nie tylko finansowanie na większą skalę projektów takich, jak np. budowa portu hajfskiego, lecz również mogły być zużyte na zapłatę całości długów Palestyny z okresu przedwojennego i powojennego, stawiając Palestynę pod tym względem w specyficznej pozycji wśród innych krajów. W ten sposób Palestyna była pierwszym krajem, który spłacił swój udział w długu ottomańskim (ŁP. 809.766). Następnie suma ŁP. 206.541 zużyta została na spłacenie deficytu administracji wojskowej (1918—1919), znaczne sumy spłacane były za wykup kolei, przejętej od brytyjskich władz wojskowych, ŁP. 1.00.000 zostało zużytych na spłacenie pierwszej palestyńskiej pożyczki na zakup kolei oraz ŁP. 1.640.000 za inwestycje w kolejnictwie.

Dochody i wydatki rządu (ŁP.).

	Dochody	wydatki	Nadw. (+) lub def. (—)
1923/4	1.675.788	1.675.105	+ 683
1924/5	2.154.946	1.852.985[1]	+ 301.961
1925/6	2.809.324	2.092.647[2]	+ 716.677
1926/7	2.451.365	2.123.568	+ 327.797
1927 (9 mies.)	1.739.380	1.944.397	— 205.017
1928	2.584.317	3.381.993[3]	— 797.676
1929	2.323.572	2.140.032	+ 183.540
1930	2.389.546	2.536.504	— 146.958
1931	2.333.895	2.374.867	— 40.972
1932/3	3.015.917	2.516.394	+ 499.523
1933/4	3.985.492	2.704.856	+ 1.280.636
1934/5	5.452.633	3.230.010	+ 2.222.623
1935/6	5.770.457	4.236.202	+ 1.534.255
1936/7	4.640.821	6.073.502	— 1.432.681
1937/8	4.897.356	7.297.688	— 2.400.332

Po pokryciu normalnych wydatków, kosztów inwestycyj drogowych, budowli państwowych, wydatków nadzwyczajnych itd. nadwyżka, która pozostała w Skarbie, wynosiła na dzień 1 kwietnia 1936 r. stosunkowo dużo, a mianowicie ŁP. 6.267.810 tj. 1,5 razy więcej od ogólnych wydatków w roku przed niepokojami 1935/36. Ze względu na lata deficytowe w ostatnim okresie niepokoju nadwyżka państwowa zmniejszała się stale, wynosząc na 1 kwietnia 1937 r. ŁP. 4.835.129. W grudniu 1937 r. rząd dołożył do rachunku wydatków jednorazowo sumę ŁP. 1.506.310 na poczet zaliczek poczynionych w poprzednich latach z góry za drugą palestyńską pożyczkę ŁP. 2.000.000, zatwierdzonej przez parlament. (Pierwsza Pożyczka Palestyńska ŁP. 4.500.000 była wydatkowana głównie na budowę Portu Hajfskiego, reperacyj kolejowych i Ł. 1.000.000 dla rządu brytyjskiego za wykup kolei). Suma ŁP. 1.506.310, spisana w grudniu 1937, obejmuje głównie inwestycje, o dochodowym charakterze, np. ŁP. 375.907 na kanalizację wodną w Jerozolimie, ŁP. 214.375 na hajfskie doki naftowe itp., ŁP. 109.402 na systemy drenażowe w Jerozolimie i Hajfie, ŁP. 144.213 na budowę poczty w Jerozolimie, ŁP. 150.000 na udziały towarzystwa hipo-

[1]) Cyfra ta obejmuje ŁP. 68.896 na poczet przedwojennego długu ottomańskiego.

[2]) Cyfra ta obejmuje ŁP. 92.047 na poczet przedwojennego długu ottomańskiego.

[3]) Cyfra ta obejmuje ŁP. 648.823 na poczet przedwojennego długu ottomańskiego i ŁP. 206.541 na spłatę deficytu administracji wojskowej (1918—1919).

tecznego Land Mortgage Coropration, ŁP. 40.000 — zaliczki na budowę Augusta Victoria Stiftung itd. W wyniku deficytów na skutek niepokojów, nadwyżka wykazana przez rząd została zredukowana z ŁP. 4.835.129 w kwietniu 1937 do ŁP. 2.400.839 w kwietniu 1938, wynosząc na dzień 1 stycznia 1939 ŁP. 2.345.409.

Obliczenia na głowę ludności wykazują, że w roku 1936 na głowę ludności żydowskiej przypadał dochód ŁP. 7,7 (w 1935 — ŁP. 10,9), a na głowę ludności arabskiej ŁP. 1,66 (w 1935 — ŁP. 2,2). Dochód osiągnięty od ludno'ci żydowskiej w Palestynie na głowę jest 3 razy większy od dochodu otrzymywanego od mieszkańców innych krajów Bliskiego Wschodu. Cyfry dochodu przypadającego na głowę ludności arabskiej są podobne do innych krajów Bliskiego Wschodu.

Dochód rządowy przypadający na głowę ludności.

Palestyna żydowska (1936)	ŁP. 7,7
Palestyna arabska (1936)	„ 1,66
Turcja (1936)	„ 2,1
Syria (1935)	„ 1,8
Irak (1936)	„ 1,66
Egipt (1935)	„ 2,2

Wydatki rządowe na cele socjalne dla ludności arabskiej są w Palestynie znacznie wyższe, aniżeli w krajach sąsiednich. Wydatki, łożone na głowę ludności arabskiej w Palestynie na cele zdrowotne wynoszą ŁP. 0,154, na cele oświatowe — ŁP. 0,215, wobec ŁP. 0,077 i ŁP. 0,140 w Iraku. Wydatki na cele socjalne dla ludności żydowskiej w Palestynie są przeważnie pokrywane przez samą ludność żydowską.

Wydatki rządowe na cele socjalne na głowę ludności w ŁP.

	Szkolnictwo	Zdrowie	Rolnictwo
Irak (1936/7)	0,140	0,077	0,024
Syria i Liban (1935)	0,121	0,039	0,042
Transjordania (1936/7)	0,078	0,051	0,028
Palestyna (1937/8)	0,215	0,154	0,230

Banki i obieg pieniężny.

Ogólna kwota w depozytach w bankach i instytucjach spółdzielczych Palestyny wzrosła z ŁP. 5.000.000 w końcu 1932 do przeszło ŁP. 18.000.000 w końcu 1938 r.

Depozyty w bankach (ŁP.).

1932	5.000.000
1933	10.000.000
1934	14.500.000
1935	16.000.000
1936	16.985.457
1937	16.286.356
1938	18.099.134

Spółdzielnie kredytowe, które stanowią ważny czynnik w wysoko rozwiniętym ruchu spółdzielczym Palestyny, posiadały w grudniu 1938 r. depozyty w wysokości ŁP. 3.119.461.

Poniższa tabela ilustruje obieg banknotów od r. 1927, tj. od czasu, gdy została wprowadzona w Palestynie niezależna jednostka monetarna, w miejsce egipskiej waluty:

Obieg pieniężny (ŁP.).

30 listopada	1927	1.241.700
31 marca	1928	1.887.348
„	1929	1.787.664
„	1930	2.197.664
„	1931	2.369.664
„	1932	2.408.664
„	1933	2.821.664
„	1934	4.096.664
„	1935	5.326.228
„	1936	6.236.135
„	1937	5.626.134
„	1938	5.009.134
1 stycznia	1939	5.574.134

W Palestynie przypada na głowę ludności 3 razy więcej pieniędzy w obiegu, aniżeli w innych krajach Bliskiego Wschodu.

Obieg banknotów na głowę ludności w 1937 r. (ŁP.).

Palestyna	3,63
Turcja	1,8
Egipt	1,6
Syria	1,0
Irak	1,4

Inwestycje żydowskie.

Obliczenia wysokości importu kapitału żydowskiego, który stanowił lwią część przypływu kapitału do Palestyny, wykazują cyfrę ponad ŁP. 100.000.000 w okresie powojennym. Suma inwestycyj gospodarczych obliczona jest na Ł. 71.000.000, z czego Ł. 18.000.000 tj. około 25% pochodzi ze Stanów Zjednoczonych.

Inwestycje żydowskie w okresie powojennym (ŁP.).

1921 — 1931	22.000.000
1932	3.100.000
1933	6.100.000
1934	10.100.000
1935	11.700.000
1936	7.000.000
1937	6.000.000
1938	5.000.000

Żydowskie inwestycje lokowane były głównie w budownictwie, rolnictwie i placach.

Inwestycje żydowskie.

Budownictwo	ŁP.	32.000.000
Przemysł	„	11.000.000
Rolnictwo i place	„	24.500.000
Inne	„	3.500.000

W konsekwencji, wielki przypływ kapitałów, który zbiegł się z imigracją żydowską, wywołał imponujący rozwój Palestyny bez obciążania kraju pożyczkami zagranicznymi.

(Palestine and Middle East).

K O M U N I K A T Y
Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej

WALNE ZGROMADZENIE IZBY HANDLOWEJ POLSKO-PALESTYŃSKIEJ.

W dniu 16 maja 1939 r. odbyło się Walne Zgromadzenie członków Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej. Zebranie zagaił p. prezes L. Lewite. Przewodnictwo zebrania objął p. konsul M. Friede.

Prezes L. Lewite wygłosił ogólne sprawozdanie z działalności Izby. Referat szczegółowy sprawozdawczy złożył dyrektor Izby p. inż. J. Thon. Sprawozdanie finansowe oraz preliminarz budżetowy na rok następny przedłożył wicedyrektor Izby, p. A. Anker.

Zmiany statutu referował p. adw. B. Ołomucki, które w wyniku dyskusji zostały przez Walne Zgromadzenie przyjęte.

P. Konsul M. Friede odczytał sprawozdanie Komisji Rewizyjnej. Nad wygłoszonymi sprawozdaniami rozwinęła się dłuższa dyskusja, stojąca na wysokim poziomie. W toku dyskusji podkreślono, że, mimo trudności natury finansowej i innych, działalność Izby uwieńczona została konkretnymi rezultatami konstruktywnej i chlubnej pracy. W wyniku dyskusji uchwalono przez aklamację absolutorium dla ustępujących władz ze szczególnym podziękowaniem dla Prezydium Izby oraz Dyrekcji.

Z kolei Walne Zgromadzenie dokonało wyborów uzupełniających do Rady Izby.

Rada Izby na posiedzeniu w dn. 16 maja 1939 r. ukonstytuowała się i wyłoniła z siebie Zarząd.

WYJAZD WICEDYREKTORA IZBY DO PALESTYNY.

W czerwcu r. b. został wydelegowany wicedyrektor Izby, p. Artur Anker, do Palestyny, dla odbycia konferencyj i rozmów, związanych z działalnością Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej, w szczególności z polsko-palestyńskimi stosunkami gospodarczymi.

WIZYTY W IZBIE.

Ostatnio odwiedzili Izbę członek Egzekutywy Agencji Żydowskiej, dyrektor Departamentu Przemysłu i Handlu p. dr Emil Schmorak, wicedyrektor Banku „Polska Kasa Opieki", S. A. w Tel-Awiwie, p. Herold.

STATYSTYKA

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w lutym i marcu 1938 r.

Kraje	Luty 1938			Marzec 1938		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
	w tysiącach złotych					
Palestyna	1,588	1,307	+ 281	1,493	1,180	— 313
Egipt	1,325	253	—1,072	1,873	569	—1,304
Syria	0	88	+ 88	—	142	+ 142
Iran	26	543	+ 517	33	30	— 3
Turcja	722	876	— 154	601	1,054	+ 453
Cypr	4	29	— 25	3	25	+ 22
Irak	12	25	+ 13	6	42	+ 36

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w okresie styczeń—marzec 1939 r. w porównaniu z tymże okresem 1938 r.

Kraje	Styczeń-Marzec 1938 r.			Styczeń-Marzec 1939 r.		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
	w tysiącach złotych					
Palestyna	3.385	2,133	— 1,252	4,192	3,981	— 211
Egipt	4,622	1,756	— 2.886	5,064	1,305	—3,759
Syria	118	193	+ 75	3	556	+ 553
Iran	94	131	— 37	94	625	+ 531
Turcja	2,781	2,800	— 19	2,028	2,966	+ 938
Cypr	14	33	+ 19	11	89	+ 78
Irak	21	275	— 254	25	151	+ 126

HANDEL ZAGRANICZNY POLSKI z KRAJAMI BLISKIEGO WSCHODU

w lutym i marcu 1939 r.

(wg. artykułów).

Artykuły	Nr. stat.	Luty 1939 Kwint.	Luty 1939 Tys. zł.	Marzec 1939 Kwint.	Marzec 1939 Tys. zł.
PALESTYNA					
Przywóz					
Ogółem		33,461	1,588	30,059	1,493
Nasiona sezamowe	2445	277	19	218	12
Pomarańcze i mandarynki	6030	31,424	1,456	27,889	1.317
Grejpfruty	6031	1,470	66	1,205	52
Cytryny	6040	—	—	38	2
Oliwa	20520	111	21	20	4
Konfitury owocowe	26700	—	—	14	2
Wina winogronowe	28010	158	21	—	—
Skóry bydlęce	49210	—	–	651	95
Szmaty	71910	—	—	17	3
Książki	83630	3	2	7	4
Wywóz					
Ogółem		44,958	1,307	44,327	1,180
Żyto	200	2,683	46	2,970	45
Fasola	1010	50	2	764	37
Mąka żytnia	2720	655	9	800	16
Kasza gryczana	2830	22	1	1,230	47
Mąka ziemniaczana	3120	84	2	74	2
Grzyby suszone	5230	6	3	—	—
Korzenie cykorii	7720	5	1/2	—	—
Wiklina nieokorowana	10320	57	1	—	—
Obręcze wiklinowe	10350	—	—	151	16
Mięso świeże, mrożone, solone	12122/23/30	—	—	128	14
Smalec topiony, tłoczony	12300	—	—	3	1
Masło	12700	1,220	299	293	70
Jelita surowe i solone	13720	7	1	10	2
Węgiel drzewny	18300	—	—	100	1
Szynki	24210/220	23	5	95	24
Konserwy mięsne	24320	8	1	—	—
Cukier	25960	—	—	150	5
Likiery i wódki	27700	3	1	—	—
Drożdże prasowane	28420	48	2	16	1

Artykuły	Nr stat.	Luty 1938 Kwint.	Luty 1938 Tys. zł.	Marzec 1939 Kwint.	Marzec 1939 Tys. zł.
Karbid	30340	—	—	51	1
Biel cynkowa	41120	—	—	65	3
Skóry twarde	49710	—	—	2	2
Skóry wyprawy mineralnej	50500/600	—	—	1	2
Skóry futrzane	52120	—	—	—	2
Tkaniny jedwabne gładkie	56310	—	—	—	1
Tkaniny z jedw. sztuczn.	57610/40	—	—	6	6
Tkaniny półjedwabne	58210	—	—	3	2
Tkaniny wełniane	59810 11 910 11	16	10	8	13
Tkaniny bawełniane	61410/20 510/20/610	41	21	20	8
Koronki, hafty	64200/430	—	1	2	2
Liny, linki, powrozy	64610/20	20	3	—	—
Cerata, tkaniny olejone	66400	20	5	—	—
Tkaniny impregn.: żagle	66950	8	2	18	5
Pościel z mat. włókn. rośl.	70810	6	2	4	2
Bielizna pościelowa	71610	—	—	—	1
Obuwie z gumy	73340	—	—	5	2
Wyroby gumowe	74100/200/300 500	—	—	5	1
Belki, bale, tarte, nieheb. sosn.	74910	1,273	21	2,543	36
„ „ „ jodł., świerk.	74911	1,373	14	826	6
Deski i łaty tarte, nieheb. sosn.	74930	2,581	40	1,762	31
Deski i łaty tarte niehebl. jodł., świerk.	74931	141	3	—	—
Deszczułki do opakowań	74951/2	30,705	674	20,942	448
Deski i łaty tarte hebl. jodł., świerk.	75151	1,391	27	6,357	138
Dykty	77330/40	1,593	60	2,727	106
Meble gięte i ich części	77620	—	—	28	2
Tektura	79710/20	70	2	208	6
Papier pakowy	81110	109	3	—	—
Wyroby z papieru, partonu	83410	—	—	3	1
Książki	83620/30	6	2	21	5
Druki	84520	7	2	—	—
Materiały do szlifowania	84920/30	—	—	65	4
Nacz. kamionkowe ogniotrwałe	87900	—	—	37	1
Wyroby szklane pras. lane	90010	113	4	—	—
Żelazo, stal, walcowane	92940/50	135	3	249	6
Zlewy, żłoby, płucznie	94120	8	1	—	—

Artykuły	Luty 193)			Marzec 1939	
	Nr stat.	Kwint.	Tys. zł.	Kwint.	Tys. z'.
Drut żelazny, stalowy	94710	21	1	791	18
Gwoździe druciane	95110	380	16	900	33
Kołnierze, łączniki, żel. stal.	95530	—	—	5	1
Naczynia blaszane emaliowane	95800	54	7	51	7
Łańcuchy, żel. stal.	96210	—	—	13	1
Czcionki, stereotypy	100910	5	2	—	—
Wyroby nożownicze	101830	7	4	—	—
Maszyny i aparaty żelazne	108200/310	—	—	6	2
Aparaty radiowe	111820	1	1	—	—
Części elektrotechn.	113110	—	—	2	2
Stożki wojłokowe	118920	2	2	1	1
Laski, kije do parasoli	119710	—	—	2	1
Lalki, ich części	124510	—	—	1	1
Obsadki, stylografy	124930	—	—	—	1
EGIPT					
Przywóz					
Ogółem		7,378	1,325	11,112	1.873
Bawełna surowa	60610	7.376	1.324	11,111	1,873
Wywóz					
Ogółem		55,914	253	100,951	569
Słód	3500	—	—	50	2
Sery	12840	15	2	14	1 1/2
Węgiel kamienny	18010	51,560	75	92,650	134
Szynki	24210	15	4	32	8
Chlorak amonu	30020	10	1	—	—
Przędza wełniana	59410/50/71	—	—	10	6
Tkaniny wełniane	59811/910	3	4	9	9
Tkaniny bawełniane	61510	11	8	191	100
Tkaniny lniane	63320	11	5	33	14
Materie firankowe	63800	14	7	19	9
Belki, bale tarte niehebl. sosn.	74910	—	—	60	1
Deski i łaty tarte niehebl. sosn.	74930	—	—	28	1
Deszczułki posadzk. dębowe	75810	—	—	219	8
Dykty	77330/40	917	27	1,843	73
Meble gięte i ich części	77620	26	4	136	16
Tektura	79710/20	51	1	400	11
Tektury izolacyjne	80000	—	—	100	3

Artykuły	Luty 1939			Marzec 1939	
	Nr stat.	Kwint.	Tys. zł.	Kwint.	Tys. zł.
Materiały do szlifowania	84930	1	1	—	—
Naczynia fajansowe	88620/30	56	3	42	3
Żelazo, stal, walcowane	92910/40/50	1.412	32	2,749	63
Blach żel., stal.	93010	—	—	302	7
Drut żel., stal.	94710/30	—	—	281	11
Gwoździe druciane	95110	1,216	36	1,049	30
Gremple, taśmy gremplowe	95410	—	1	—	—
Rury żelazne, stal.	95510	319	12	51	3
Naczynia blaszane, emal.	95800	232	27	155	21
Wyroby z blachy żel., stal.	96040	4	1	2	—
Cynk w blachach, płytach	96830	39	3	45	2
Szczotki techn. i in.	101600	—	—	26	1
Krosna tkackie mech.	106020	—	—	246	16
Maszyny włókiennicze	106400	—	—	182	7
Guziki rogowe i bakelitowe	121720	—	—	—	1
Wyroby z kości słoniowej	127400	—	--	1	8
SYRIA					
Przywóz					
Ogółem		—	—	—	—
Wywóz					
Ogółem		1,849	88	3,267	142
Fasola	1010	198	8	—	—
Słód	3500	193	6	248	8
Szynki	24210	4	1	12	3
Chlorek amonu	30020	5	1	—	--
Węglany amonu	30070	10	1	—	—
Przędza wełniana	59410/11	22	15	35	25
Tkaniny wełniane	59811/910/11	4	6	1	3
Tkaniny półwełniane	60000	—	—	4	2
Materiały dziane metrowe	68100	1	1	—	—
Belki, bale tarte niehebl. sosn.	74910	—	—	298	3
Dykty	77330/340	332	15	1,596	57
Meble gięte	77620	—	—	20	3
Tektura	79720	150	3	—	—
Przybory sanitarne	88500	—	—	44	4
Żelazo, stal walcowane	92950	499	11	781	18
Gwoździe druciane	95110	181	5	—	—

A tykuły	Nr stat.	Luty 1939 Kwint.	Luty 1939 Tys. zł.	Marzec 1939 Kwint.	Marzec 1939 Tys. zł.
Rury żelazne, stalowe	95510	197	9	88	3
Łączniki, kształtki, żel. stal.	95530	20	2	—	—
Naczynia blasz. emaliowane	95800	14	2	89	12
Sprężyny meblowe	103220	—	—	51	3
TURCJA					
P r z y w ó z					
O g ó ł e m		5,406	722	14.039	601
Nasiona sezamowe	2445	464	37	—	—
Rodzynki	6210	1,630	149	2,354	220
Figi	6320	366	27	194	13
Orzechy włoskie	6910	51	11	116	44
Orzechy laskowe	6920	290	98	437	155
Garbarskie: drewno, kora	9400	999	25	757	18
Rudy chromowe	17770	—	—	9,693	112
Liście tytoniowe	29310	603	305	18	11
Opium	37900	2	6	—	—
Ekstrakty garbnikowe suche	425 0	1,001	63	470	29
W y w ó z					
O g ó ł e m		63,176	876	48.928	1,054
Chmiel	5110	—	—	15	1
Żołądki	13730	—	—	3	4
Cementy	15420	—	—	2,500	33
Gliceryna	22510	—	—	612	112
Chlorek amonu	30020	—	—	150	4
Biel cynkowa	41120	250	9	—	—
Tkaniny wełniane	59910	—	—	1	2
Cerata, tkaniny olejone	66400	27	7	4	1
Ochronniki gumowe	73900	—	1	—	—
Wyroby z gumy miękkiej	74500	5	3	7	4
Kojalniaki z drzew igl.	74773	45,515	208	23,139	100
Deski i łaty jodł., świerk.	74931	955	12	169	2
Deszczułki posadzk. dęb.	75810	—	—	246	13
Dykty	77330/40	280	14	209	13
Tektura	79720	—	—	96	3
Papier	81710	500	130	292	74
Obicia papierowe	83210	35	4	30	3
Przybory sanitarne	88500	147	15	128	12

Artykuły	Luty 1939			Marzec 1939	
	Nr stat.	Kwint.	Tys. zł.	Kwint	Tys. zł.
Żelazo, stal, walcowane	92910/40/60	12,641	291	13,897	329
Blacha żelazna	93015/20	1,001	33	1,650	58
Blacha żel. ocynkowana	93030	—	—	121	5
Drut żelazny	94710	165	5	2,001	42
Łączniki, kształtki	95530	75	11	157	29
Naczynia blasz. emal.	95800	—	—	71	11
Wyroby z blachy żel.	96060	3	3	—	—
Cynk w gąskach, prętach	96800/10/30	1,530	77	3,162	148
Armatura miedziana	103630	5	4	—	—
Maszyny włókiennicze	105840	10	3	—	—
Krosna mechaniczne	106020	—	—	208	43
Pługi	108820	—	—	37	2
Lemiesze	109810	—	—	16	2
Maszynki elektryczne	109914	—	—	8	2
Lampki katodowe	111310	—	—	—	2
Aparaty radiowe	111820	29	44	—	—
Guziki	121710	3	4	—	—
IRAN					
P r z y w ó z					
O g ó ł e m		76	26	143	33
Brzoskwinie i morele susz.	5940	—	—	137	27
Szellak, kopale, żywica	9711	74	25	5	4
Gumy wszelkie	9713	2	1	1	2
W y w ó z					
O g ó ł e m		4,157	543	359	30
Nasiona buraków cukrowych	1910	2,450	268	—	—
Karbid	30340	—	—	152	3
Tkaniny wełniane	59810	41	20	—	—
Cerata, tkaniny olejone	66400	69	21	—	—
Kalosze i obuwie gumowe	73310/40	—	—	10	4
Dykty	77330/40	—	—	180	8
Papier	81710	564	143	—	—
Blacha żel. ocynkowana	93030	1,000	46	—	—
Gremple, taśmy gremplowe	95410	7	11	—	—
Guziki	121720	26	33	16	15

Artykuły	Nr stat.	Luty 1939 Kwint.	Luty 1939 Tys. zł	Marzec 1939 Kwint.	Marzec 1939 Tys. zł.
CYPR					
Przywóz Ogółem		60	4	73	3
Rodzynki	6210	34	2	71	3
Wina	28010	27	2	—	—
Wywóz Ogółem		765	29	604	25
Fasola	1010	276	10	495	17
Wata bawełn.	60820	—	—	2	1
Tkaniny bawełniane	61520	—	—	7	3
Dykty	77330	62	3	—	—
Tektura	79720	—	—	94	2
Papier	81710	—	—	5	1
Gwoździe druciane	95110	366	13	—	—
Rudy żelazne	95510	62	3	—	—
IRAK					
Przywóz Ogółem		265	12	119	6
Daktyle	6100	265	12	119	5
Wywóz Ogółem		758	25	767	42
Przędza wełniana	59470	—	—	3	3
Tkaniny wełniane	59811	—	—	3	5
Tkaniny bawełniane	61420	2	1	—	—
Dykty	77330/40	—	—	130	5
Meble gięte	77620	4	1	78	8
Żelazo, stal walcowana	92910/40/50	705	17	100	2
Zlewy, żłoby, płucznie	94120	—	—	86	7
Drut żelazny, stalowy	94720	—	—	40	1
Gwoździe druciane	95110	—	—	250	7
Rury żelazne	95510	—	—	75	3
Naczynia blaszane	95800	37	5	—	—
Wyroby z blachy żel.	96060	—	—	3	1
Guziki	121720	—	1	—	—

Handel zagraniczny Palestyny

Handel zagraniczny Palestyny w grudniu i w okresie styczeń—grudzień 1938 r.

	Grudzień 1938	Styczeń-Grudzień 1938
	w funtach palestyńskich	
Przywóz ogółem	1,758,233	14,712,345
w tym towarów	1,716,285	14,242,438
Wywóz ogółem	986,793	5,387,080
w tym towarów	969,383	5,020,368
Reeksport	109,802	663,217
Tranzyt	31,751	671,915

Przywóz do Palestyny głównych artykułów w grudniu i w okresie styczeń—grudzień 1938 r.

	Grudzień 1938		Styczeń-Grudzień 1938	
	Kwintale	ŁP.	Kwintale	ŁP.
Ryż	25,900	23,403	224,549	230,454
Pszenica	81,369	52,045	392,117	296,386
Żyto	5,630	2.490	72,851	48,174
Mąka pszenna	22,600	23,478	195,635	252,396
Mąka żytnia	1,051	806	6,520	7.225
Bydło (sztuk)	1,395	13,720	28,104	276,691
Drób (sztuk)	85,403	6.174	728,656	46,763
Cukier	23,607	20,591	264.829	209,641
Masło	1,402	13,975	20,379	210,733
Sery	1,149	6,854	9,578	50,990
Ziemniaki	24,660	10,187	188.873	88 967
Rury żelazne, żeliwne	26,086	55,395	101,334	214,381
Żelazo w sztabach i prętach	21,179	22,864	178,383	190,000
Drzewo budulcowe m^3	13,579	37,713	112.898	357,137
Drzewo na skrz. pom. m^3	24,735	100,537	129,213	572,716
Dykty	2,138	3,610	18,445	34,341
Tkaniny bawełniane szare	1.060	6,677	7,023	55,915
„ „ bielone	450	5.177	4,479	59,757
„ „ farb. i druk.	1,109	15.811	12,281	207,755
Tkaniny wełniane	180	9.302	2,261	141,915
„ z czyst. jedw.	12	374	67	4,754
„ z sztuczn. jedw.	69	2,002	2,514	76,792
Nafta (litrów)	5,854,059	20,509	58,956,797	183,991
Benzyna (litrów)	5,243,773	20,975	51,933,870	193,185
Automobile (sztuk)	114	25,890	588	152,367

Wywóz z Palestyny głównych artykułów w grudniu i w okresie styczeń—grudzień 1938 r.

	Grudzień 1938		Styczeń-Grudzień 1938	
	Kwintale	ŁP.	Kwintale	ŁP.
Pomarańcze (skrzynek)	2,674,994	802,498	9,765,159	3,238,007
Grejpfruty (skrzynek)	206.260	41,252	1,798.485	473,682
Cytryny (skrzynek)	22,350	6,705	112,688	38,309
Skóry surowe i suszone	1,343	5,947	18,611	86,888
Jelita	75	1,615	939	17,458
Wino (litrów)	129,496	2,807	760,386	21,131
Oliwa jadalna	3,598	18,714	13,729	77,733
Soki owocowe, niecukrzone	221	287	6,237	12,539
Sezam	910	1,369	13,470	23,315
Cement	3,330	445	57,010	7,726
Potas	26,930	16,158	474,960	284,976
Brom	1,237	9,775	4,811	37,985
Mydło do prania	1,388	4,113	24,760	66,247
Zęby sztuczne		2,354		30,732
Złom metalowy	3,493	2,357	86,999	33,316

Handel zagraniczny Palestyny według krajów w grudniu i w okresie styczeń—grudzień 1938 r.

	Grudzień 1938				Styczeń-Grudzień 1938			
	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt
	w funtach palestyńskich							
W. Brytania	677,281	585,942	17	5,898	4,235,821	2,468,854	3,558	80,657
Niemcy	157,068	1,431	112	589	1,645,186	73,837	8,645	26,326
Francja	21,273	6,515	66	396	208,718	82,413	615	1,632
Czechosłow.	24,363	2,479	—	1,476	347,372	90,318	760	21,500
Belgia	40,293	44,845	52	486	338,922	229,539	1,343	3,105
Włochy	29,233	16,227	119	7,916	236,391	54,897	6,020	32,436
Holandia	29,667	80,272	—	100	233,837	402,040	—	1,080
Szwecja	20,135	47,275	—	250	106,481	177,881	15	4,088
Rumunia	163,353	10,946	—	—	1,279,528	115,966	—	229
Egipt	41,656	8,049	464	4,715	424,365	101,725	17,349	30,262
Syria	90,923	39.648	1,197	—	1,015,013	412,825	14,864	913
Irak	13,219	680	337	176	172,837	8,326	4,443	97,159
Iran	20,668	—	—	2,013	114,990	373	—	252189
Turcja	12,313	1,193	510	43	78,535	44,073	1,348	1,017
Arabia	1,181	464	—	4	8,988	3,339	99	4
Polska	34,967	23,254	—	1,796	419,709	133.981	198	8,162

Ruch ludności w Palestynie

a) Ogólna ilość przybyłych i opuszczających Palestynę w grudniu i w okresie styczeń—grudzień 1938 r.

	Grudzień 1938		Stycz.-Grudz. 1938	
	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi
Przybyli				
a) Imigranci	931	616	13,415	11,441
b) Powracający po nieobecności pow. jednego roku	116	103	1,586	1,035
c) Powracający po nieobecności do jednego roku	4,426	1,397	95,269	22,537
d) Turyści przybyli	2,558	574	73,782	10.239
e) Turyści tranzytem	119	5	9,239	680
Ogółem	8,150	2,695	193,291	45,932
Wyjechali				
f) Opuszczający kraj na okres pow. jednego roku	163	107	1,811	1,095
g) Opuszczający kraj na okres do jednego roku	3,954	1,188	111,263	27,334
h) Turyści wyjeżdżający	2,057	274	71,288	8,728
i) Turyści tranzytem	108	8	9,055	690
Ogółem	6,282	1,577	193,417	37,847

b) Kategorie imigrantów.

	Grudzień 1938		Styczeń-Grudzień 1938	
	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi
A (I) Kapitaliści (ŁP. 1000 i wyżej)	202	202	1,771	1,753
A $(I)_2$ Członkowie rodzin A (I)	230	230	1,731	1,722
A (III) Rzemieślnicy (ŁP. 250)	—	—	1	1
A $(III)_2$ Członkowie rodzin A (III)	—	—	1	1
C (I) Robotnicy	75	53	2,765	2,573
(C $(I)_2$ Członkowie rodzin C (I)	59	50	1,701	1,662
D Członk. rodz. mieszkańców Palestyny	320	298	3,079	2 565
Inne kategorie	385	14	4,214	2,591
	1,221	847	15,263	12.868

c) Imigranci przybyli do Palestyny w grudniu i w okresie styczeń—grudzień 1938 r.

Kraje pochodzenia	Grudzień 1938		Styczeń-Grudzień 1938	
	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi
Polska	83	79	3,279	3,269
Niemcy (bez Austrii)	373	369	4,309	4,223
Austria	258	256	2,526	2,510
Rumunia	9	9	526	519
Czechosłowacja	19	18	424	414
Litwa	2	2	160	16[illegible]
Łotwa	3	3	130	129
Francja	7	3	120	69
W. Brytania	296	6	1,388	76
Turcja	5	5	39	32
Jemen i Aden	—	—	334	334
Stany Zjednoczone	6	6	121	94
Inne kraje	160	91	1,907	1,039
	1.221	847	15.263	12.868

d) Imigranci, którzy przyjęli obywatelstwo palestyńskie w grudniu i w okresie styczeń—grudzień 1938 r.

Kraje pochodzenia	Grudzień 1938		Styczeń-Crudzień 1938	
	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi
Czechosłowacja	31	31	174	174
Niemcy	622	622	4,421	4,415
Łotwa	16	16	286	286
Litwa	65	65	629	629
Polska	841	841	6,630	6,630
Rumunia	88	88	1,099	1,099
Rosja	49	49	555	552
Iran	2	2	157	149
Irak	2	2	102	95
Turcja	29	27	283	191
Jemen	21	21	277	277
Inne kraje	328	317	3,646	3,491
	2.094	2.081	18,259	17,988

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, ul. Fredry 10. — Tel. 246-37, 521-06.
P. K. O. 9231.
Redaktor odpowiedzialny:
Inż. JÓZEF THON
Wydawca:
IZBA HANDLOWA POLSKO-PALESTYŃSKA

Druk. „Monolit", Warszawa, Elektoralna 3, tel. 581-92.